

The background of the entire page is a photograph of sunlight reflecting on the surface of water. The sun is positioned in the center, creating a bright, shimmering path of light that extends from the top to the bottom of the frame. The water's surface is covered in small, sparkling reflections, giving it a textured, golden appearance. The overall color palette is warm, dominated by yellows, oranges, and browns.

OplevGudena

Registrant

Version 1.1. Juni 2012

OplevGudenaa

Til glæde for alle der har lyst til at færdes på eller ved Gudenåen vil OplevGudenaa udvikle tilgængeligheden og formidlingen – på en moderne og effektiv måde. Som Danmarks længste å rummer Gudenåen en mangfoldighed af oplevelser og natur-kultur-historier, og vi vil i projektet lave publikumsvenlig å-formidling i udstillinger, i landskabet, på nettet og på mobilen. Nye rum for oplevelse og læring er målet.

Nordea-fonden støtter aktiviteter, der fremmer gode liv inden for sundhed, motion, natur og kultur. Med en uddeling på 5,3 mio. kroner har Nordea-fonden banet vejen for OplevGudenaa.

Naturstyrelsen Søhøjlandet er ejer af OplevGudenaa, og projektet gennemføres i nært samarbejde med AQUA og VisitGudenaa. Projektet er tænkt som første fase i et endnu mere omfattende Gudenåprojekt.

Styregruppen for OplevGudenaa har det overordnede ansvar for styringen af projektet i samråd med projektejeren.

I styregruppen sidder skovridder Niels Juhl Bundgård Jensen, Naturstyrelsen Søhøjlandet (formand), Hans Okholm, Gudenåkomitéen, Knud Bundgård, Ferskvandcenteret, Frans Bach, Nordea-fonden og Annemette Knattrup, VisitGudenaa.

Følgegruppen fungerer som et rådgivende og inspirerende udvalg for projektet. I følgegruppen sidder repræsentanter for Randers, Viborg, Favrskov, Silkeborg, Skanderborg, Horsens, Hedensted og Vejle Kommuner, Region Midtjylland, Naturstyrelsen Århus, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Dansk landbrug. LAGerne langs åen, museerne langs åen, Danmarks Miljøundersøgelser, DTU Aqua, Randers Regnskov, Energimuseet, Himmelbjerg, Nordeas afdelinger/filialer langs åen, Aalborg universitet/Oplevelsesøkonomi samt Alexandra instituttet.

Projektgruppen varetager den daglige styring og drift af projektet. Projektleder er Knud-Erik Hesselbjerg, Naturstyrelsen og i projektgruppen sidder desuden afdelingsleder Erik Hoffmeister og naturvejleder Lars Nygaard fra AQUA samt turistchef Marianne Purup på vegne af VisitGudenaa. Landskabsarkitekt Bendt Nielsen er projektkonsulent.

Kontakt: Projektleder Knud Erik Hesselbjerg, knehe@nst.dk

OplevGudenaa - Registrant

Version 1.1 fra juni 2012

Kort: Copyright: Kort- og Matrikelstyrelsen

OplevGudenaa

– et projekt om bæredygtige oplevelser og formidling fra kilde til fjord.
Støttet af Nordea-fonden og udført af Naturstyrelsen, AQUA og VisitGudenaa

Indholdsfortegnelse

Registrant til OplevGudena	3
Kommuner, kort	4
Terræn, kort	5
Søer, kær m.v., kort	6
Fredede området, kort	7
Fredninger	8
Fredede fortidsminder, kort	9
Kulturhistorie, kort	10
Kulturhistorie	11
Natura 2000 områder, kort	12
Natura 2000 planer	13
Vandplaner, kort	14
Vandplaner	15
Offentlige arealer, kort	16
Offentlige arealer	17
Skove, kort	18
Skove	19
Faciliteter, kort	20
Faciliteter	21
Grønne partnerskaber, kort	22
Projekter	23
Turisme m.v., kort	24
Turismetiltag	25
Cykelruter, kort	26
Vandrestier, kort	27
Vandre- og cykelstier	28
Margueritrute og parkering, kort	29
Motorbådejads, kort	30
Motorbådejads	31
På Gudenåen i kano og kajak	32
Kano- og kajaksejads	33
Museer og naturseverdigheder, kort	34
Museer og naturseverdigheder	35
Attraktioner	36
Naturcentre og -skoler m.v., kort	37
Ubemandet formidling, kort	38
Formidling	39
Mobil digital formidling	40
Køb en levende fortælling	41
Events	42
Aktive borgere, interessegrupper etc.	43

Registrantens enkelte temaer indledes med et kort, og derefter eventuelt en skriftlig uddybning og illustrerede eksempler.

Registrant til OplevGudena

Gudenåen er Danmarks længste Å – fra kilden ved Det Store Vandskel nær Tinnest Krat på den Jyske Højderyg og til udløbet ved Randers Bro i Randers Fjord er den 146 km lang ifølge gældende vandløbsregulativer.

Gudenåen har tilløb af ca. 550 mindre og større vandløb, og der er 67 større søer i oplandet, der er på ca. 2.650 km². Lægges man oplandet til Randers Fjord med, er oplandet på ca. 3.250 km²

I OplevGudena er det besluttet, at interesseområdet for dette projekt er Gudenåens hovedløb fra kilde til fjord samt et landareal svarende til ca. 1 km på hver side af åen og de søer, som åens hovedløb gennemstrømmer.

Inden for dette område fremstilles en samlet registrering af:

- Fredninger og Natura 2000 områder
- Offentlige arealer
- Faciliteter - borde/bænke, toiletter, P-pladser, primitive teltpladser, shelters, bål- og grillhytter, afmærkede cykelstier/-ruter, afmærkede vandreruter, formidling etc.
- Projekter - eksisterende og kommende initiativer til naturgenopretning, naturpleje m.v.
- Turismetiltag - produktudvikling, markedsføring, koordinering m.v.
- Kulturinstitutioner, attraktioner, udstillinger, natur- og kulturformidlingscentre m.v.
- Events

Registreringen bygger på udtræk fra databaser samt dialog med kommuner, turismesamarbejdet VisitGudenå, udvalgte interesseorganisationer, formidlingsinstitutioner etc. Registreringen et suppleret med besigtigelser og fotoregistreringer langs åen. Der er foretaget en række valg og derfor også fravalg. Registranten må gerne suppleres af andre.

Registranten formidles på skrift, kort (via statslige og kommunale kortaftaler) og via illustrationer fra projektmateriale, fotos m.v.

Gudenåen ved Møllerup

Der er undervejs i arbejdet med registranten stillet forslag om, at papirversionen af registranten omsettes til eller suppleres med en digital version, som vil være væsentligt mere detaljeret og fleksibel – også i forbindelse med udvidelse af registrantens emner og detaljeringsgrad.

De forskellige kommunale services med web-gis for offentligheden fokuserer på meget forskellige temaer, og der kunne oplagt tages udgangspunkt i et tæt samarbejde med kommunernes GIS-folk om opbygningen af et Gudenå-web-gis, som bl.a. skal medtage detaljerede oplysninger om formidling langs åen.

Gudenåens hovedløb Kommuner

0 10 km

Gudenåens hovedløb

Terræn

0 10 km

* Udvalgte udsigtspunkter

Grensten *

* Busbjerg

* Brobakke

* Store Troidhøj

* Lovisehøj
* Sindbjerg/Stoubjerg

Kongestolen *
Storeknøs *
Himmelbjerget *

* Gammelkol
* Bryggebjerg

* Kyhnsminde

Langebakke *

* Sukkertoppen

* Vorbjerg Høje

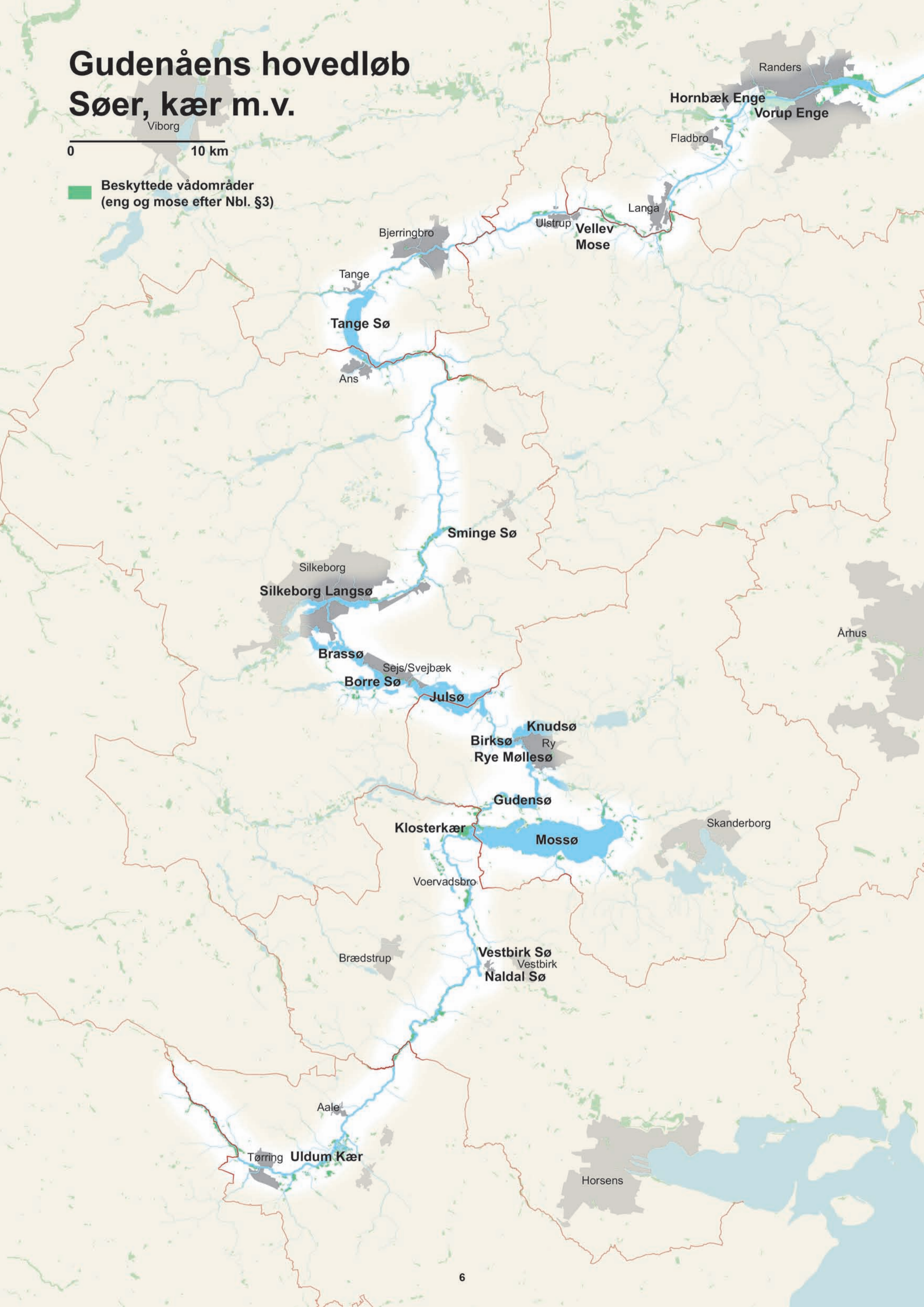
Gudenåens hovedløb

Søer, kær m.v.

Viborg

0 10 km

 Beskyttede vådområder
(eng og mose efter Nbl. §3)

Gudenåens hovedløb

Fredede områder

0 10 km

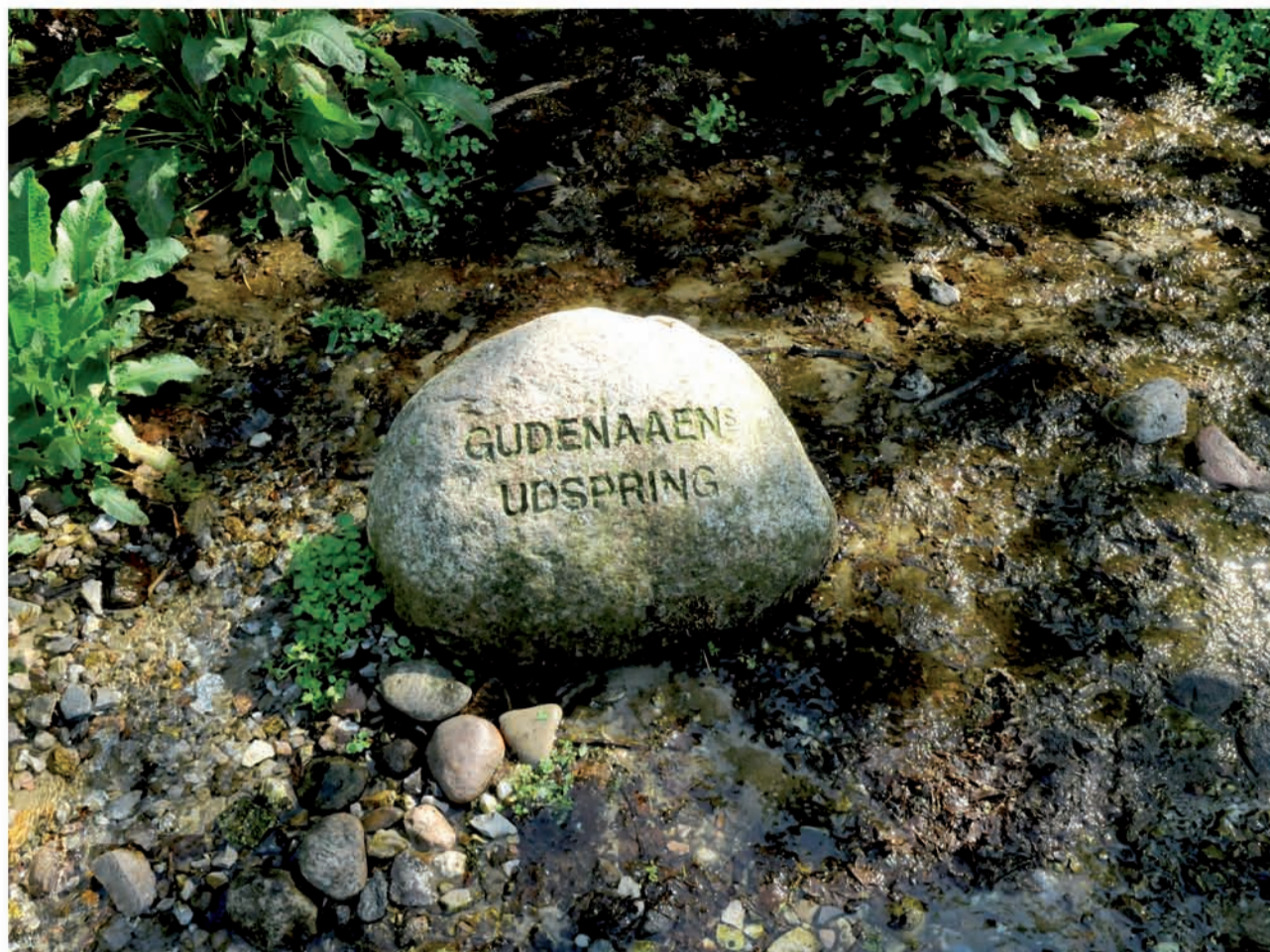

Fredninger

De fredede områder langs Gudenåen er af stor betydning for de rekreative oplevelser, som åndskabet byder på. Dels er offentlighedens adgang sikret gennem de erstatninger, der er udbetalt i forbindelse med fredningssagens forløb, og dels udfører kommunerne og Naturstyrelsen ofte naturplejeopgaver for at sikre fredningens formål.

Myndighederne er også ansvarlige for formidling og sikring af publikums adgang. Der er udarbejdet en del foldere om de fredede områder, og der er opsat informationstavler ved parkeringspladser m.v. Megen af denne information er udført for mange år siden, og idag ville man visse steder vægte en anden information og måske en anden platform.

Gudenåens udspring

Amtsmand Hoppes Bro er fredet

Den fredede Tvilum Klosterkirke

Udsigten fra Busbjergfredningen

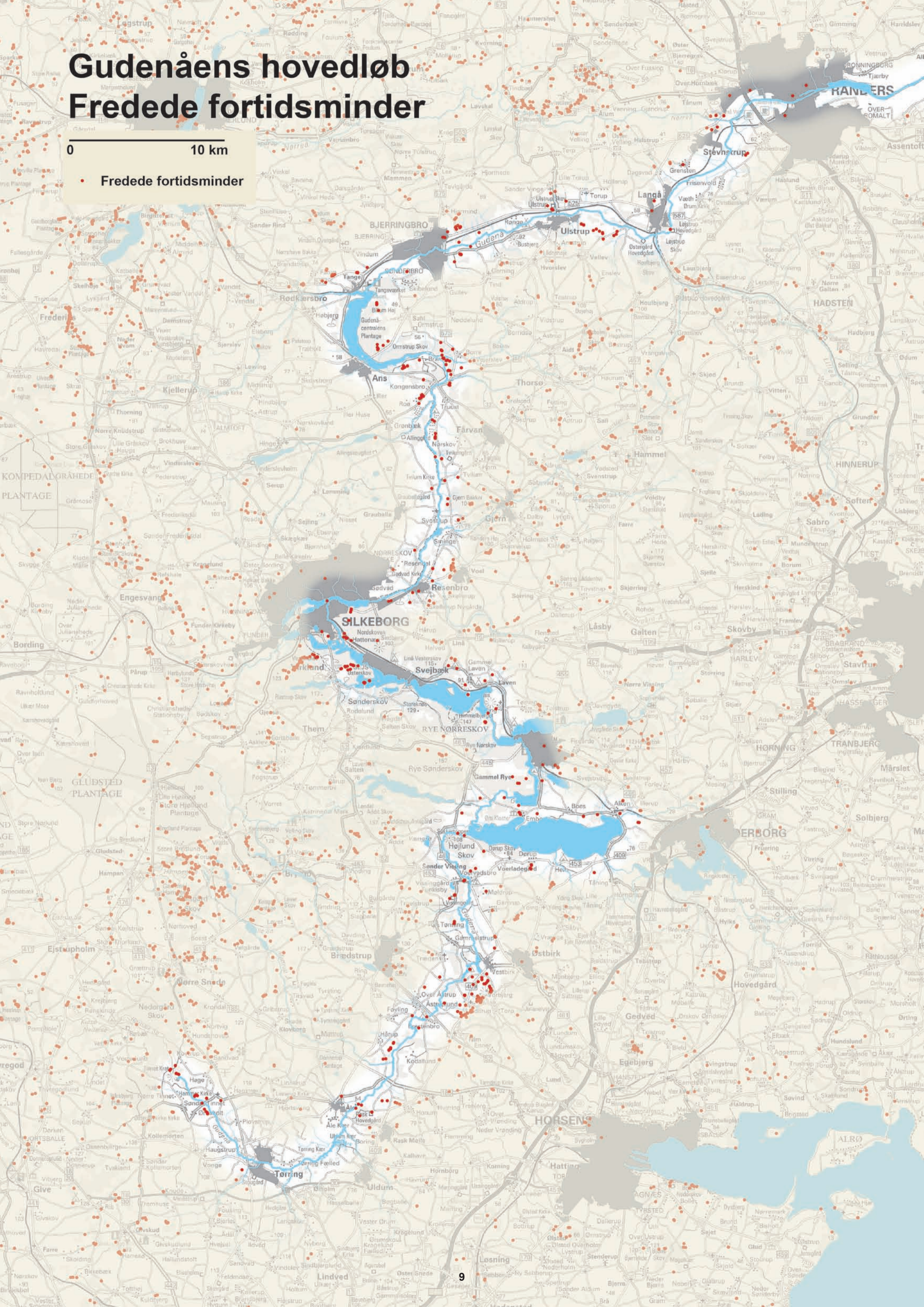

Gudenåens hovedløb

Fredede fortidsminder

0 10 km

• Fredede fortidsminder

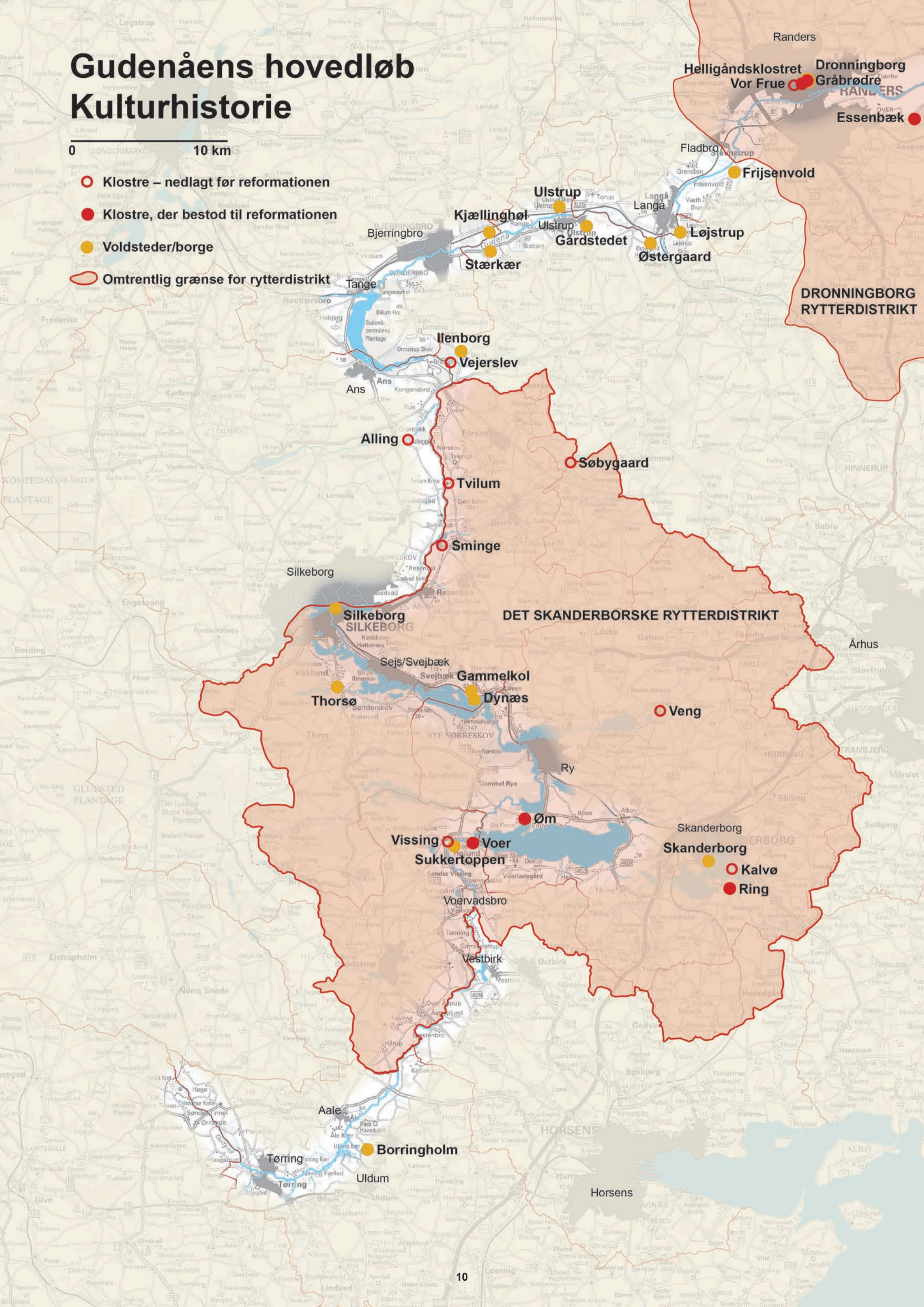

Gudenåens hovedløb

Kulturhistorie

0 10 km

- Klostre – nedlagt før reformationen
- Klostre, der bestod til reformationen
- Voldsteder/borge
- Omtrentlig grænse for rytterdistrikt

Kulturhistorie

Der findes utallige fredede fortidsminder og kulturhistoriske levn langs Gudenåen. Skiftende administrationer har også sat sig spor.

Der er rige muligheder for at tilrettelægge kulturhistoriske ture langs åen og inddele disse i temaer knyttet til emner, perioder, anlægstyper etc.

Voldsteder

Blandt de tidligste observationsposter finder man en udsigtspost fra vikingetid på Sukkertoppen.

På strategiske steder blev der i tidlig middelalder anlagt voldsteder og borge, hvorfra man kunne organisere et forsvar eller søge tilflugt. Eksempler på sådanne er:

- Borringholm
- Skanderborg
- Dynæs
- Gammelkol
- Thorsø
- Silkeborg
- Ilenborg
- Stærkær
- Kjællinghøl
- Ulstrup
- Gårdstedet
- Østergaard
- Løjstrup
- Tordrup/Frisenvold

Klostre

I landskabet omkring Gudenåen etableres i middelalderen også en række klostre, hvoraf flere samlede store jordbesiddelser. De 15 klostre i Gudenåens opland var:

- Kalvø
- Ring
- Vissing
- Voer
- Øm
- Veng
- Sminge
- Tvillum
- Alling
- Søbygaard
- Vejerslev
- Vor Frue i Randers
- Helligåndsklostret i Randers
- Gråbrødreklostret i Randers

Broen, der fra 1862 førte Gjærbanen - nu Gjærbanebanestien – over Gudenåen ved Langå

Kongelige slotte og rytterdistrikter

Ved reformationen inddrog kongen Kristian 3. den katolske kirkes kloster- og bispegods. Bispegodset omfattede bl.a. Silkeborg Slot. Kristian 3. ombyggede Gråbrødreklostret i Randers til Dronningborg Slot, og Frederik 2. nedlagde senere klostrene i Søhøjlandet og udbyggede Skanderborg Slot. Slotene i Dronningborg og Skanderborg blev fra sidst i 1600-tallet centrum i store rytterdistrikter, hvor overskuddet fra landbrugsproduktionen bl.a. blev anvendt til at opretholde rytterhæren.

Ruinerne af Øm Kloster

Landboreformer og industrialisering

Krongodset under rytterdistrikterne blev sidst i 1700-tallet solgt på auktioner, som bl.a. gjorde det muligt for en del bønder at blive selvejere. På samme tid var reformarbejdet med bl.a. stavnsbåndets ophævelse og bondefrigørelsen i fuld gang, og fæstebønderne under herregårdene fik efterhånden også mulighed for at blive selvejere. Det skabte grundlaget for en udvikling i landbruget, som igen førte til en begyndende industrialisering og udbygning af infrastrukturen med nye veje, jernbaner m.v.

Skanderborg Slot – gouache, Skanderborg Museum

Voldstederne Gammelkol og Dynæs ved Julsø

Sankt Søren's Kirke i Gl. Rye – her blev hertug Kristian i 1534 valgt til konge, og han gennemførte i 1536 reformationen. I middelalderen var Gl. Rye centrum i klosterlandet i Søhøjlandet, og Sankt Søren's Kirke var en af de vigtigste valfartskirker. Den havde da store korsarme mellem tårnet og skibet. Det nuværende tårn er af nyere dato.

Natura 2000 planer

Internationale naturbeskyttelsesområder er en samlebetegnelse for habitatområder, fuglebeskyttelsesområder og Ramsar-områder.

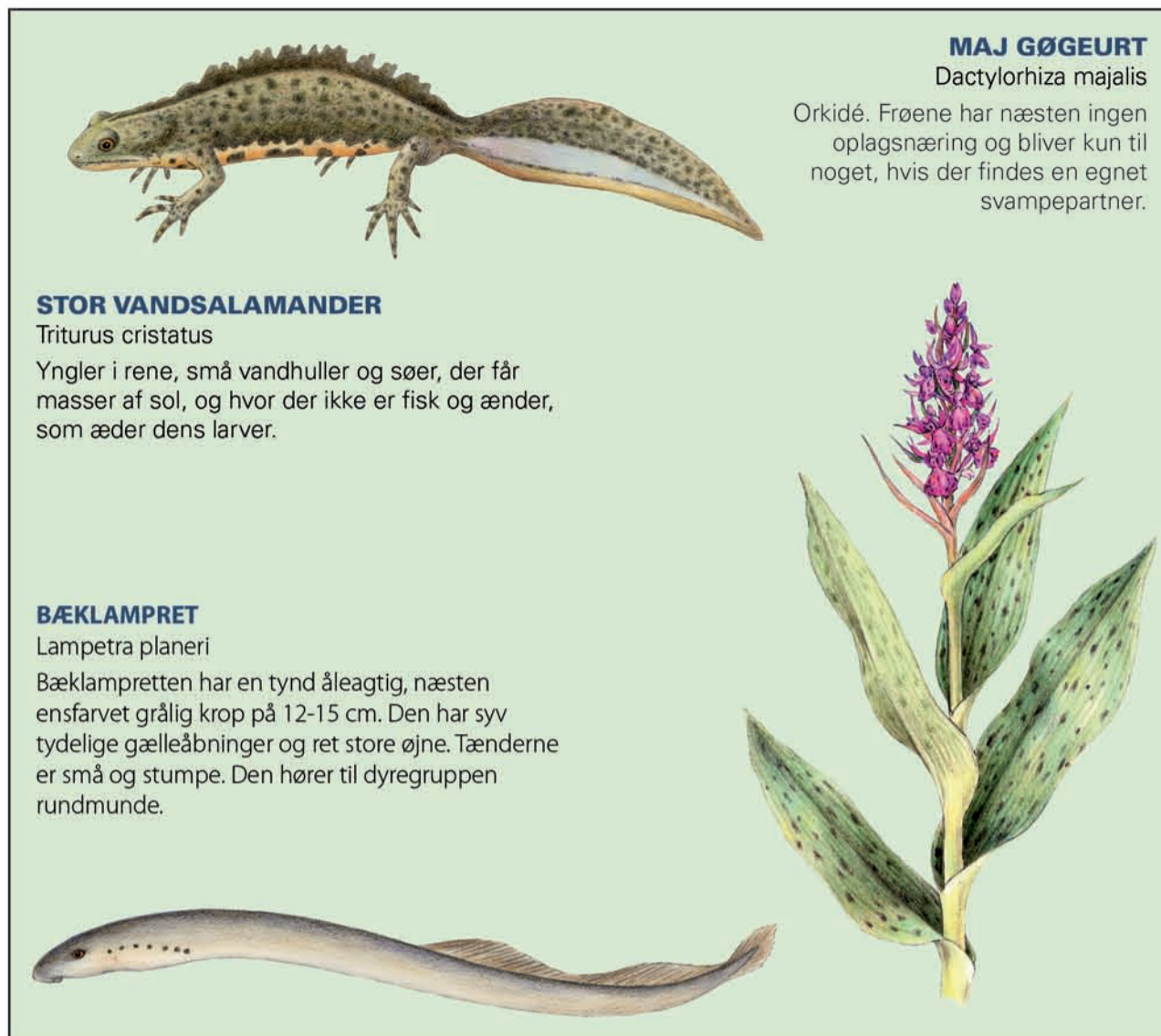
Hvert internationalt naturbeskyttelsesområde består af et eller flere af disse særligt udpegede områder. De kaldes også samlet Natura 2000 områderne. Natura 2000 områderne har – som fredningerne – stor betydning for de oplevelser, som Gudenålandskabet kan byde på.

Bilag IV arter er en række arter, som er omfattet af en særlig beskyttelse i henhold til habitatdirektivet. Disse arters levesteder og yngle/rastepladser skal beskyttes mod ødelæggelse. Beskyttelsen er generel og gælder ikke kun i udpegede områder, men alle de steder, hvor arterne forekommer.

Natura 2000 planerne er en samlet plan for, hvordan vi sikrer fremgang i vores vigtigste natur i Natura 2000 områderne. Der er lagt naturplaner for en række naturområder langs Gudenåen, og hver plan indeholder sin egen opskrift på, hvordan man her skal behandle naturen, så den kan udvikle sig positivt.

1. generation af Natura 2000 planerne bliver gennemført i perioden frem til 2015. Kommunerne skal udarbejde handleplaner for, hvordan de vil gennemføre Natura 2000 planen, mens Naturstyrelsen skal udarbejde handleplaner for de fredskovpligtige, skovbevoksede arealer.

De endelige planer skal i offentlig høring over sommeren 2012 og vedtages endeligt i december 2012.

MAJ GØGEURT

Dactylorhiza majalis

Orkidé. Frøene har næsten ingen oplagsnæring og bliver kun til noget, hvis der findes en egnet svampepartner.

STOR VANDSALAMANDER

Triturus cristatus

Yngler i rene, små vandhuller og søer, der får masser af sol, og hvor der ikke er fisk og ænder, som æder dens larver.

BÆKLAMPRET

Lampetra planeri

Bæklampretten har en tynd åleagtig, næsten ensfarvet grålig krop på 12-15 cm. Den har syv tydelige gælleåbninger og ret store øjne. Tænderne er små og stumpe. Den hører til dyregruppen rundmunde.

Eksempler på arter, der indgår i udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området i Uldum Kær. Illustrationer fra formidlingsplaner i kæret. Tegninger: Theis Andersen.

Mossø er Natura 2000 område – i forgrunden deltaområdet Klosterkær med Dødeå, som var at af Gudenåens tidligere hovedløb, før munkene på Voer Kloster etablerede Klostermølle. Foto: Lars Nygaard

Gudenåens hovedløb

Natura 2000 områder

0 10 km

- EF-habitatområder
- EF-fuglebeskyttelsesområder

H229. Bjerre Skov og Haslund Skov

H45. Gudenå og Gjern Bakker

H181. Silkeborgskovene

F33. Salten Langsø

H48. Salten A, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå

F34. Skovområde syd for Silkeborg

H49. Sepstrup Sande, Vrads Sande, Velling Skov og Palsgård Skov

F35. Mossø

H50. Yding Skov og Ejer Skov

H65. Store Vandskel, Rørbæk Sø og Tinnet Krat

H66. Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

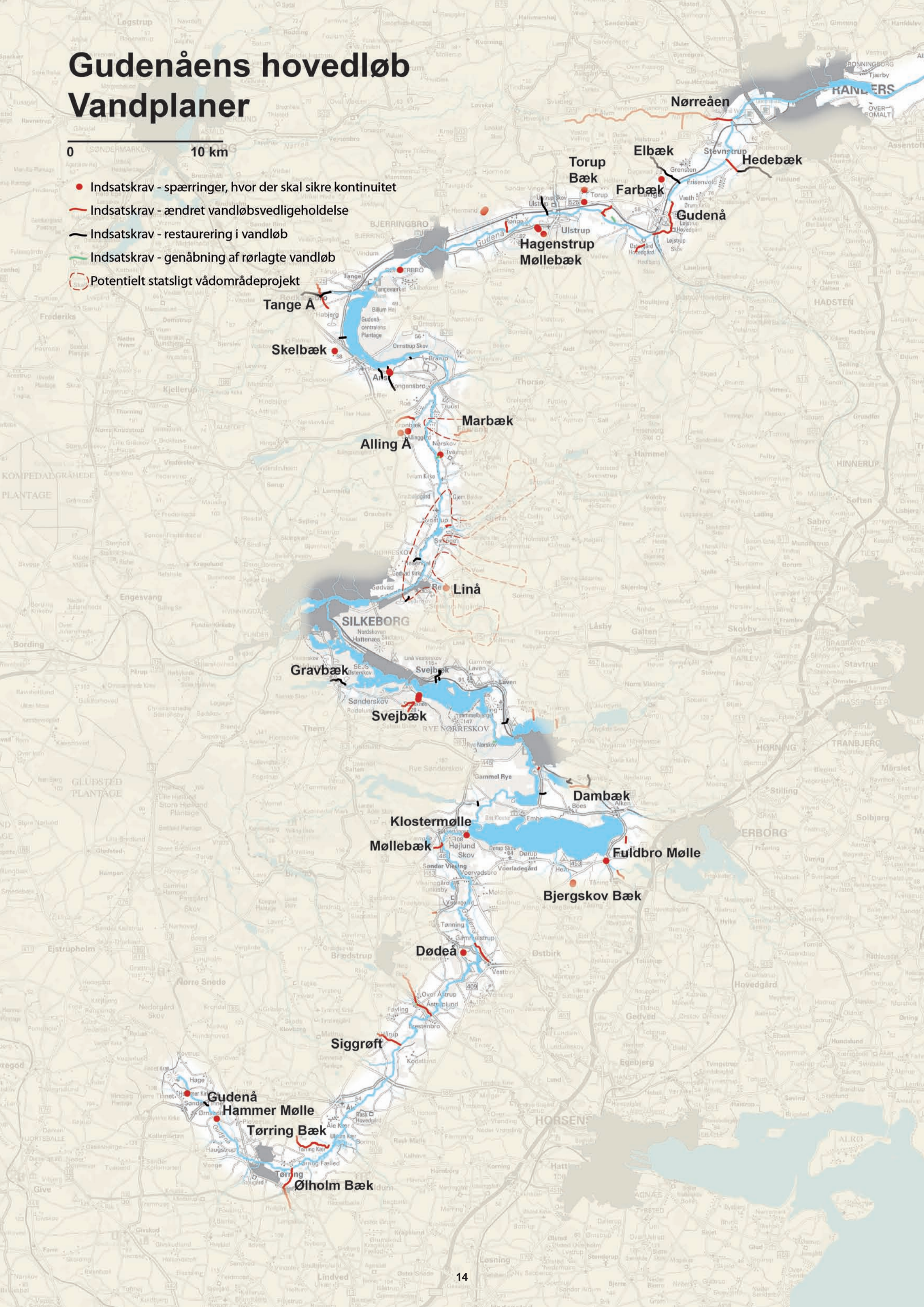
F44. Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Gudenåens hovedløb Vandplaner

0 10 km

- **Indsatskrav - spærringer, hvor der skal sikre kontinuitet**
- **Indsatskrav - ændret vandløbsvedligeholdelse**
- **Indsatskrav - restaurering i vandløb**
- **Indsatskrav - genåbning af rørlagte vandløb**
- **Potentielt statsligt vådområdeprojekt**

Vandplaner

Vandplanerne er en samlet plan for et forbedret dansk vandmiljø. Vandplanerne skal sikre renere vand i Danmarks søer, fjorde og åer – i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv.

Staten har udarbejdet 23 vandplaner, der viser, hvordan den samlede indsats for vandmiljøet skal fordeles i hele landet. Gudenåen hører under vandoplandet til Randers Fjord og er derfor omfattet af vandplanen for Randers Fjord.

Hovedelementerne i vandplanerne er at forbedre kvaliteten af de fysiske forhold i vandløbene, at reducere kvælstof- og fosforudledningen fra landbruget, reducere forureningen fra f.eks. renseanlæg og spredt bebyggelse og dambrug/akvakultur samt sikre tilstrækkelig vandføring i vandløb. Kommunerne tænker klimatilpasning ind i indsatserne.

De virkemidler, man vil anvende for at udføre planerne handler bl.a. om at etablere 10 meter brede randzoner langs vandløb og søer samt etablere nye vådområder.

Det kan også handle om at ændre vedligeholdelse eller restaurere vandløb for at forbedre plante- og dyreliv. Desuden skal der laves aftaler om efterafgrøder og reduceret pløjning af landbrugsarealer.

Kommunerne er ved at udarbejde forslag til kommunale handleplaner for, hvordan de vil nå målene i vandplanerne.

Der foreligger et forslag om regulering af vandstrømmen gennem Vestbirk Sø, så mere vand føres tilbage til Døde Å. Horsens og Omegns Sportsfiskerforening har foreslået projektet, som vil få store konsekvenser for driften af Vestbirk Vandkraftværk.

Vådengsprojekt langs Gudenå

Silkeborg Kommune undersøger muligheden for at begrænse udledningen af kvælstof ved at gennemføre et vådengsprojekt langs Gudenåen mellem Tvillum og Kongensbro. Men også Naturstyrelsen har udpeget statslige vådområdeprojekter.

Projekterne ved Gudenåen dækker ca. 200 ha og er opdelt i Gudenådalen og sidedale hertil. Den statslige indsats supplerer kommunens indsats i området og bidrager til fremtidens klimatilpasning.

I Gudenåen kan grødeskæring ophøre, og der vil optræde hyppige oversvømmelser. Det betyder større kvælstoffjernelse. I sidedalene vil der findes arealer, hvor vandløb kan genslynges, eller hvor drænsystemer kan afbrydes, og vandet kan overrisle de lavere liggende arealer ned mod åen. Også herved øges kvælstoffjernelsen.

Det mulige projektområder skal forundersøges og drøftes med lodsejerne. Derefter tages der beslutning om, hvorvidt projektet kan realiseres.

Vilholt Mølles opstemning

Den 30. oktober 2008 blev opstemningen ved Vilholt Mølle fjernet af et par store entreprenørmaskiner. Forud var gået et langt forløb med opkøb af opstemningen i 1999, gennemførelse af en fredningssag og nedlæggelsen af vandkraftanlægget.

At Gudenåen igen fik lov til at strømme frit forbi Vilholt blev fejret ved en indvielse den 23. juni 2009, med bl.a. miljøminister Troels Lund Poulsen og Horsens' borgmester Jan Trøjborg. De fjernede symbolsk et banner, der var spændt tværs over åen med et billede af den gamle opstemning.

Naturen kvitterede med det samme. Elektrofiskeri før og efter opstemningens fjernelse viste, at ørrederne nu kunne svømme forbi Vilholt, og ørredbestanden blev 10-doblet.

Også kano- og kajaksejlerne på Gudenåen fik nye muligheder. Tidligere skulle man nemlig bære sit fartøj over opstemningen ved Vilholt.

Gudenåens hovedløb

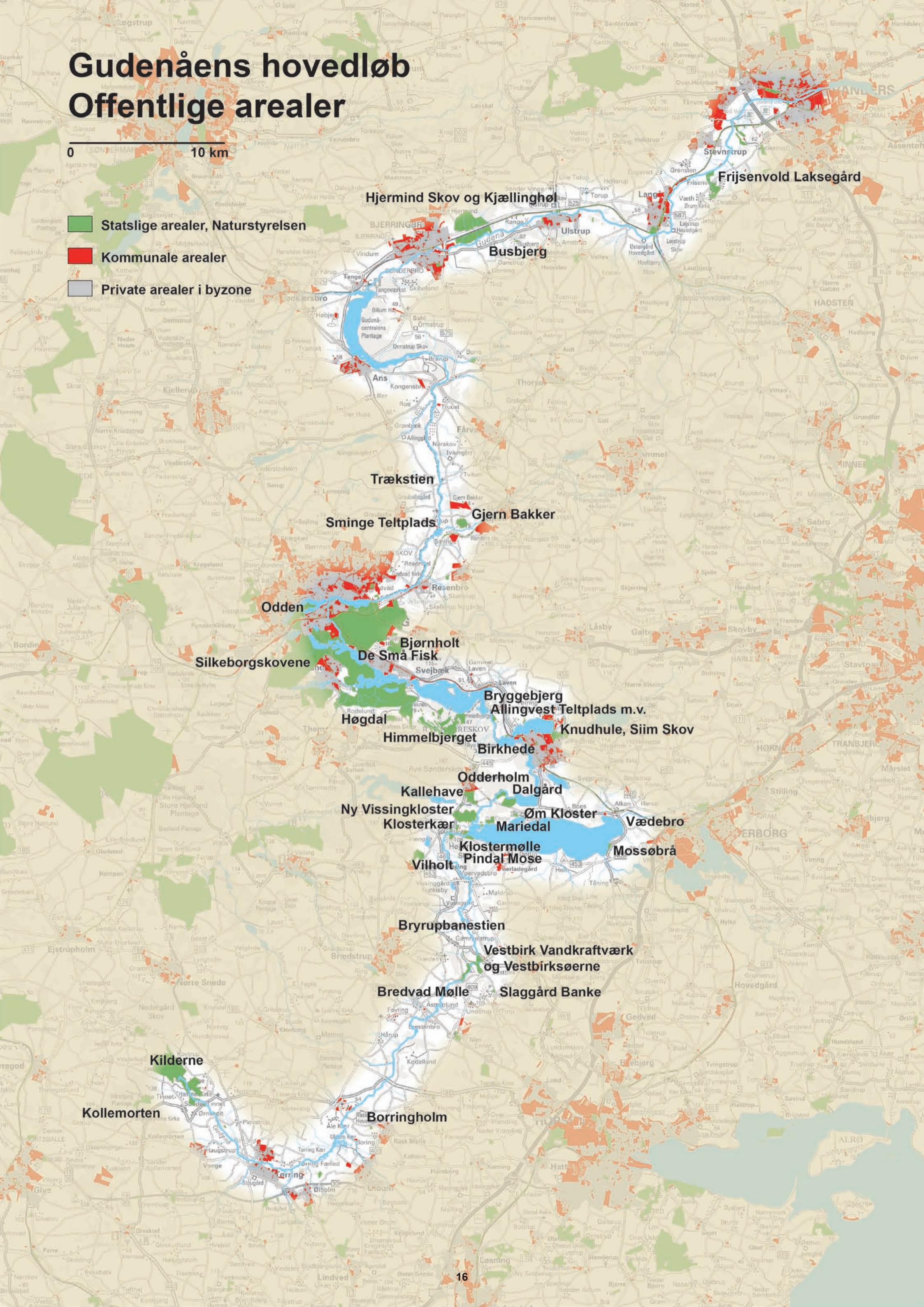
Offentlige arealer

0 10 km

 Statslige arealer, Naturstyrelsen

 Kommunale arealer

 Private arealer i byzone

Offentlige arealer

Offentlige arealer er vigtige for oplevelser langs Gudenåen, da publikum her har anderledes muligheder for adgang og ophold end på private arealer.

Offentlige arealer er arealer, der er ejet af staten ved Naturstyrelsen eller kommunerne. Her er der generelt adgang døgnet rundt, mens man på private arealer må være fra kl. 6 til solnedgang.

Udsigt over Gudenådalen fra Kyhnsminde, Ry

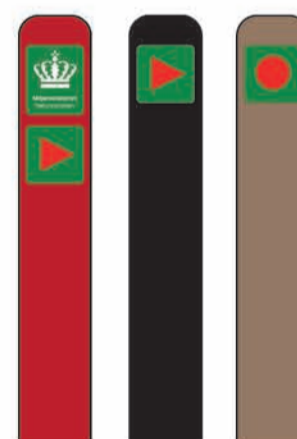
Himmelbjerget blev som et af de allerførste naturområder i Danmarkshistorien opkøbt af kongen til det danske folk. Steen Steensen Blicher havde i 1839 afholdt det første folkemøde på Himmelbjerget, men det andet møde i 1840 var truet, fordi bonden, der ejede Himmelbjerget, ville lukke området. Blicher klagede sin nød og blev hørt, og bonden måtte afstå bjerget til kongen. Tårnet, der er rejst af Tårnkomiteen, er et minde om grundloven fra 1849 og Frederik den 7. Tårnkomiteen administrerer fortsat området. Foto: Lars Nygaard

Viborg Kommune ejer Gullevej Hede og Brobakkerne syd for Bjerringbro. Kommunen plejer området.

Langs Gudenåen findes masser af eksempler på oplysninger til publikum i forhold til den pågældende lokalitet ...

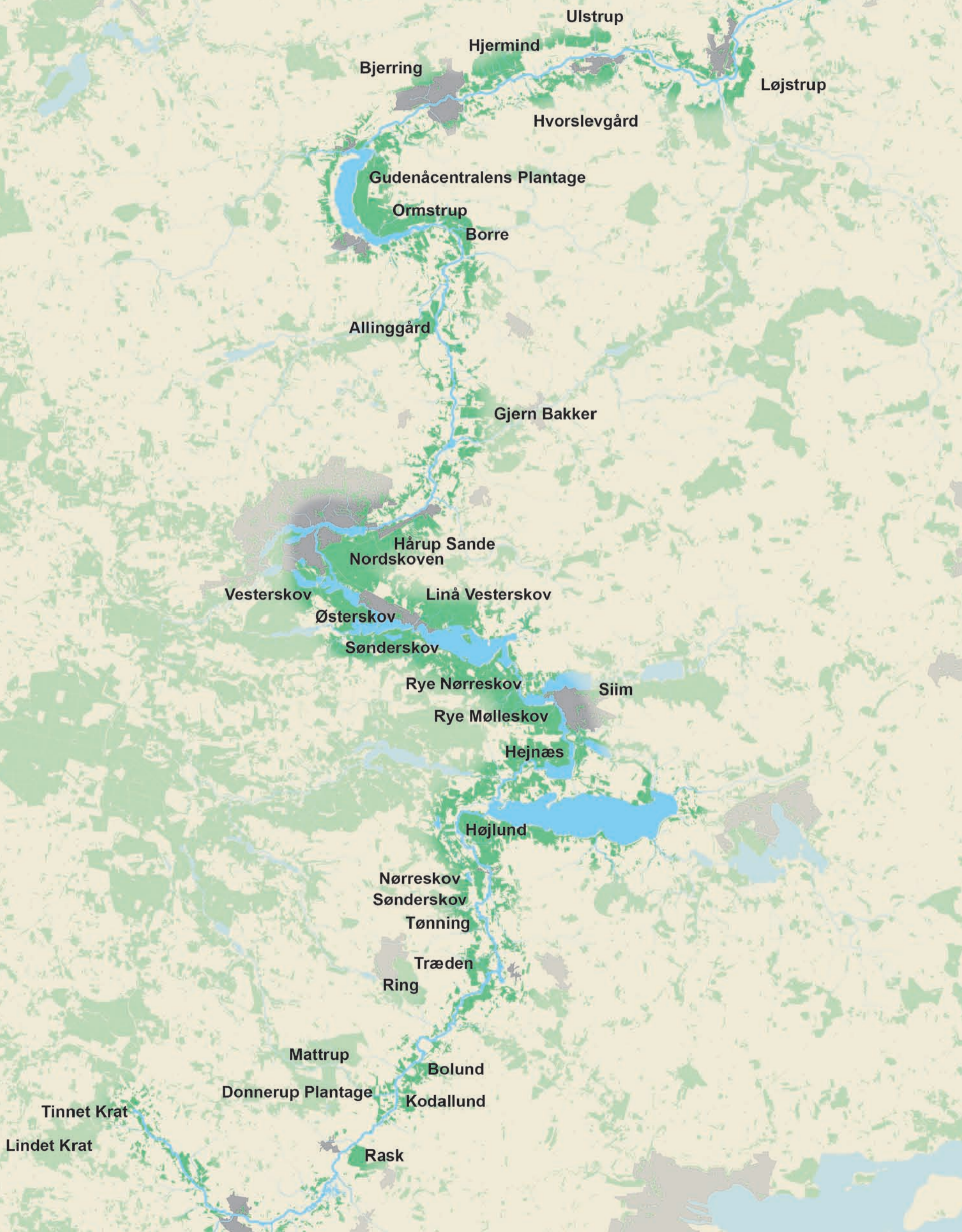

I bl.a. Uldum Kær og i Søhøjlandet har man anvendt Naturstyrelsens Skiltekoncept i signalfarver. Pælens farve indikerer, om det er offentlige eller private arealer, man befinder sig på. Rød er statens arealer, sort anvendes på kommunale arealer og brun farve på private arealer. I praksis kan det have betydning for private lodsejeres medvirken til at skabe adgang, at man kan fortælle publikum om adgangsregler gennem pælefalver.

Gudenåens hovedløb Skove

0 10 km

Skove

Udøvelsen af friluftsliv knytter sig ofte til vore skove, som er åbne for færdsel til fods og på cykel, hvis der er lovlig adgang til skoven. I private skove må færdsel kun ske ad stier og veje fra kl. 6 til solnedgang, og ophold må ikke finde sted inden for 150 meter fra beboelses- og driftsbygninger.

Det private Ormstrup Gods driver ca. 550 ha skov

Langå Egeskov

Danmarks Naturfredningsforenings 75-års jubilæum i 1986 blev fejret med en jubilæumsgave, der gjorde det muligt for Danmarks Naturfond at købe den meget fine 200-300 årige græsningsegeskov af Løjstrup Gods. I alt ejer fonden 14 ha.

Det var den lokale komite i Randers der foreslog området erhvervet. Siden har komiteen været intenst engageret i forvaltningen af stedet. Ikke mindst den daværende formand, Eiler Worsøe, der døde i 2001. Han er nu hædret af fonden og

lokale naturfredningsfolk i Langå Egeskov, hvor en sten bærer hans forbogstaver.

I egeskoven genfindes et helt særegent skovbillede af kroget, kreaturbidt egeskov, som man genkender fra guldaldermalerne. I jordfællesskabets dage, før år 1800, gik Langåbøndernes dyr om sommeren på græs i en fælles græsgang. Langå Egeskov er en sådan gammel, bevokset "udmark".

Der er opstillet bord og bænke, informationstavle og foldere. Der er vandrestier, men man må gå overalt.

Skovene i Søhøjlandet er Danmarks største sammenhængende skovområde ifølge opgørelse fra 2004

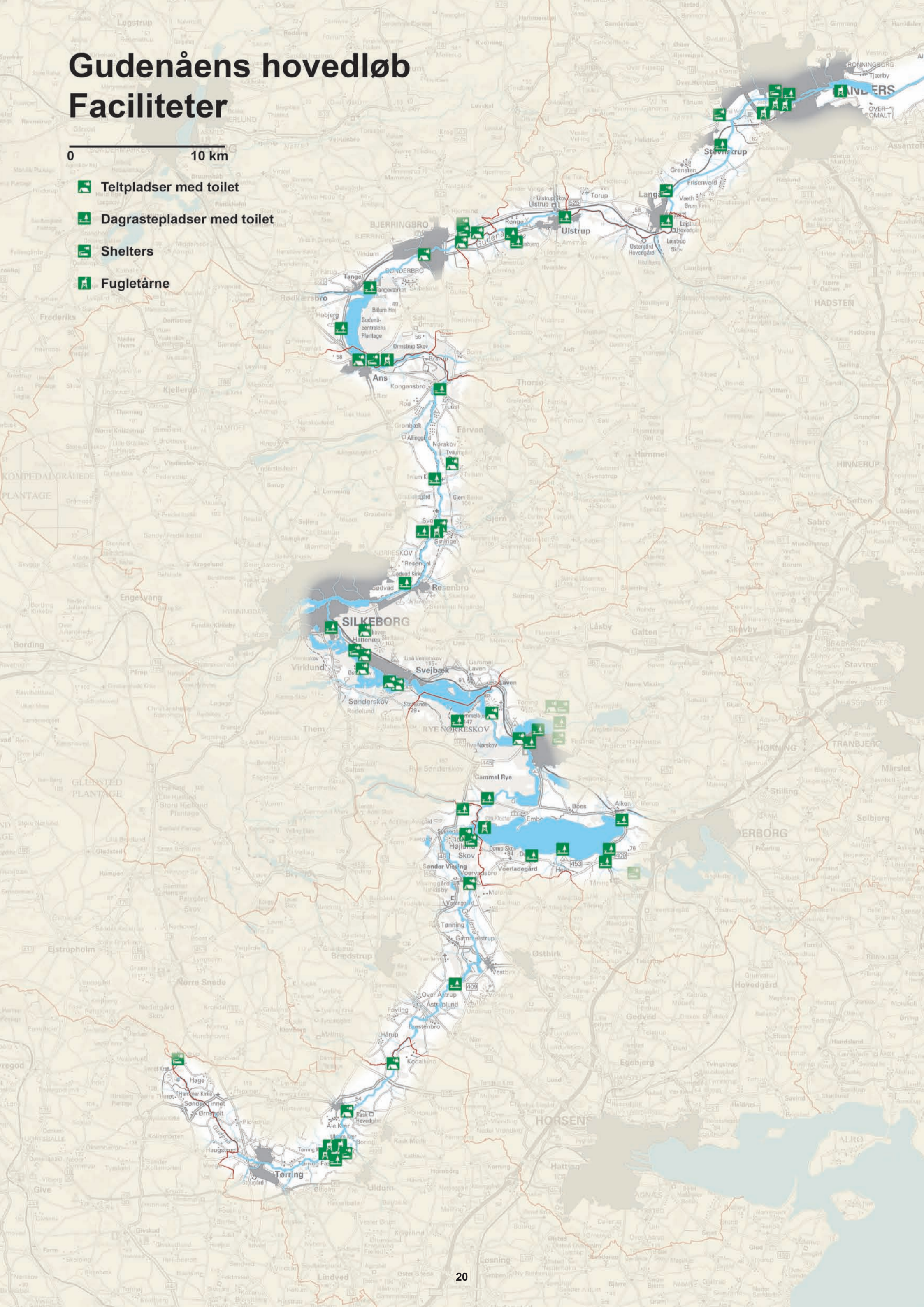

Gudenåens hovedløb

Faciliteter

0 10 km

- Teltpladser med toilet
- Dagrasteplasser med toilet
- Shelters
- Fugletårne

Faciliteter

– borde/bænke, toiletter, P-pladser, primitive teltpladser, shelters, bål- og grillhytter, afmærkede cykelstier/-ruter, afmærkede vandrerruter etc.

Langs Gudenåen er der allerede en mængde faciliteter som følge af de mange opgaver, som myndigheder gennem årene har løst omkring offentlighedens adgang til og ophold i landskabet – f.eks. ved afmærkning af stier, etablering af toiletter, rasteplasser, bål- og grillpladser og muligheder for at overnatte primitivt i landskabet.

Endvidere har private initiativer ført til indretning af opholdsområder af mere eller mindre offentlig karakter - f.eks. spejderområder med primitiv overnatning eller faciliteter til ophold som f.eks. bål- og grillpladser m.v.

Det kan også være borgerforeninger eller andre lokale foreninger og grupper, der har taget initiativ til indretning af faciliteter, eller det kan være f.eks. fondes erhvervelse af arealer til naturpleje eller naturgenopretning, hvortil der knyttes publikumsfaciliteter.

Grønne partnerskaber

En ny type projekter, der har bredt sig i de seneste år er grønne partnerskaber, hvor private går sammen med f.eks. myndigheder og grønne organisationer om at forbedre eksisterende faciliteter eller skabe helt nye.

Sådanne projekter giver ofte et stort lokalt ejerskab til faciliteterne, og efterfølgende betragtes omsorgen for faciliteten ikke som en myndighedsopgave, men et projekt til fælles bedste.

Madpakkested med formidling - Koutrupgård ved Gudenåens kilder

Træstier i Uldum Kær, Foto: Michael Laursen

Shelterplads – Fladbro

Handicapvenligt fugletårn i Vorup Enge

Uldum Fugletårn

Isætningssted for kanoer og kajaker ved Emborg Bro er et nyetableret grønt partnerskab med deltagelse af bl.a. Borgerforeningen i Gl. Rye og Gl. Rye Bådlaug.

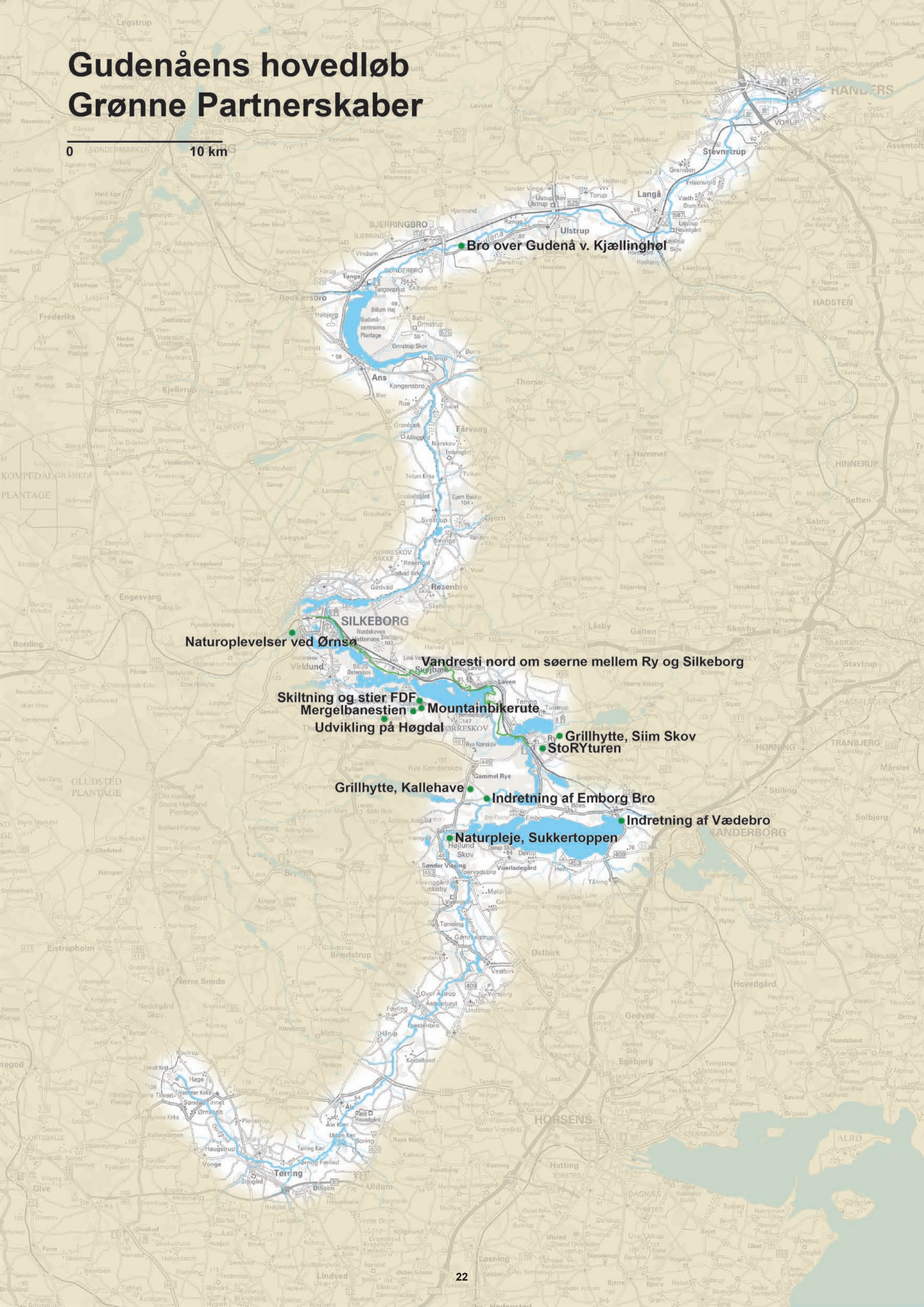
Afmærkning – eksempel fra Uldum Kær

Gudenåens hovedløb Grønne Partnerskaber

0 10 km

Bro over Gudenå v. Kjællinghøj

Naturoplevelser ved Ørnsø

Vandresti nord om søerne mellem Ry og Silkeborg

Skiltning og stier FDF
Mergelbanestien Mountainbikerute

Udvikling på Høgdal

Grillhytte, Siim Skov
StoRYturen

Grillhytte, Kallehave

Indretning af Emborg Bro

Indretning af Vædebro

Naturpleje, Sukkertoppen

Projekter

- eksisterende og kommende initiativer til naturgenopretning, naturpleje m.v.

En lang række projekter er på bedding langs Gudenåen – både myndigheder og private grupper tager i disse år initiativ til nye projekter, der finansieres via tilskud fra mange forskellige sider.

Mange af de større projekter udføres i samarbejde mellem myndigheder, lodsejere og fonde, der ser det som en opgave at bidrage til en bedre naturkvalitet. Og ofte betyder de nye projekter et behov eller ønske om adgang og formidling.

Lokale initiativgrupper arbejder med at bedre levevilkårene i landdistrikterne, og også sådanne projekter gennemføres med tilskud fra mange forskellige sider. Og hvad der kommer de lokale beboere til gavn, vil også i mange tilfælde kunne glæde områdets gæster.

OplevGudenaa har en ambition om at se disse mange projekter i et Gudenåperspektiv og sikre synergi og sammenhæng for at skabe adgang, oplevelser og formidling, som samlet set løfter Gudenåen og synliggør de unikke muligheder her.

Frivillige kræfter fra Alken Borger- og Aktivitetsforening etablerer et offentligt opholdsområde ved Vædebro

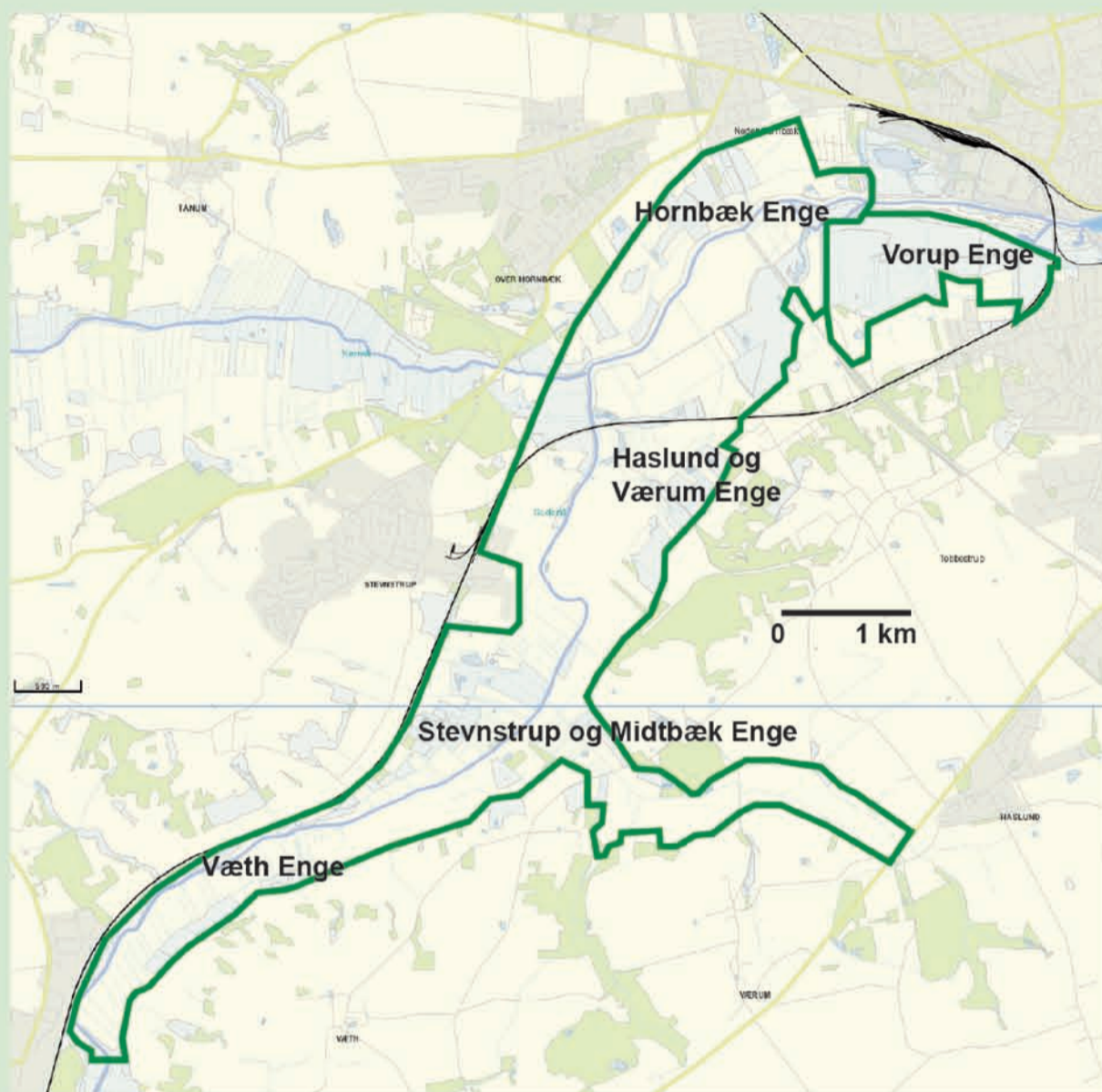

Enge ved Randers

Naturstyrelsen genskaber i samarbejde med Aage V. Jensens Naturfond og Randers Kommune store vådområder med græssede enge, åbne vandflader, rørskov og krat langs Gudenåen mellem Langå og Randers.

Formålet er at fjerne kvælstof fra Gudenåens vand, til gavn for Randers Fjord og havmiljøet. Samtidig forbedres levevilkårene for en lang række fugle- og dyrearter, og borgerne får mulighed for gode naturoplevelser.

Projekterne begyndte med Vorup Enge som blev sat under vand i 2004.

Kjællinghøl-broen over Gudenåen er Danmarks længste bro udført i rundtømmer. Broen har et frit spænd på 35 meter. Sammen med ramperne er den næsten 90 meter lang. Den er etableret som et grønt partnerskab med bidrag fra Nordea Fonden, Naturstyrelsen, LAG Favrskov og LAG Viborg, Bjerringbro Atletik & Motion, Bjerringbro og Omegns Sportsfiskerforening, Bjerringbro Borger- og Erhvervsforening, Favrskov Kommune og Viborg Kommune.

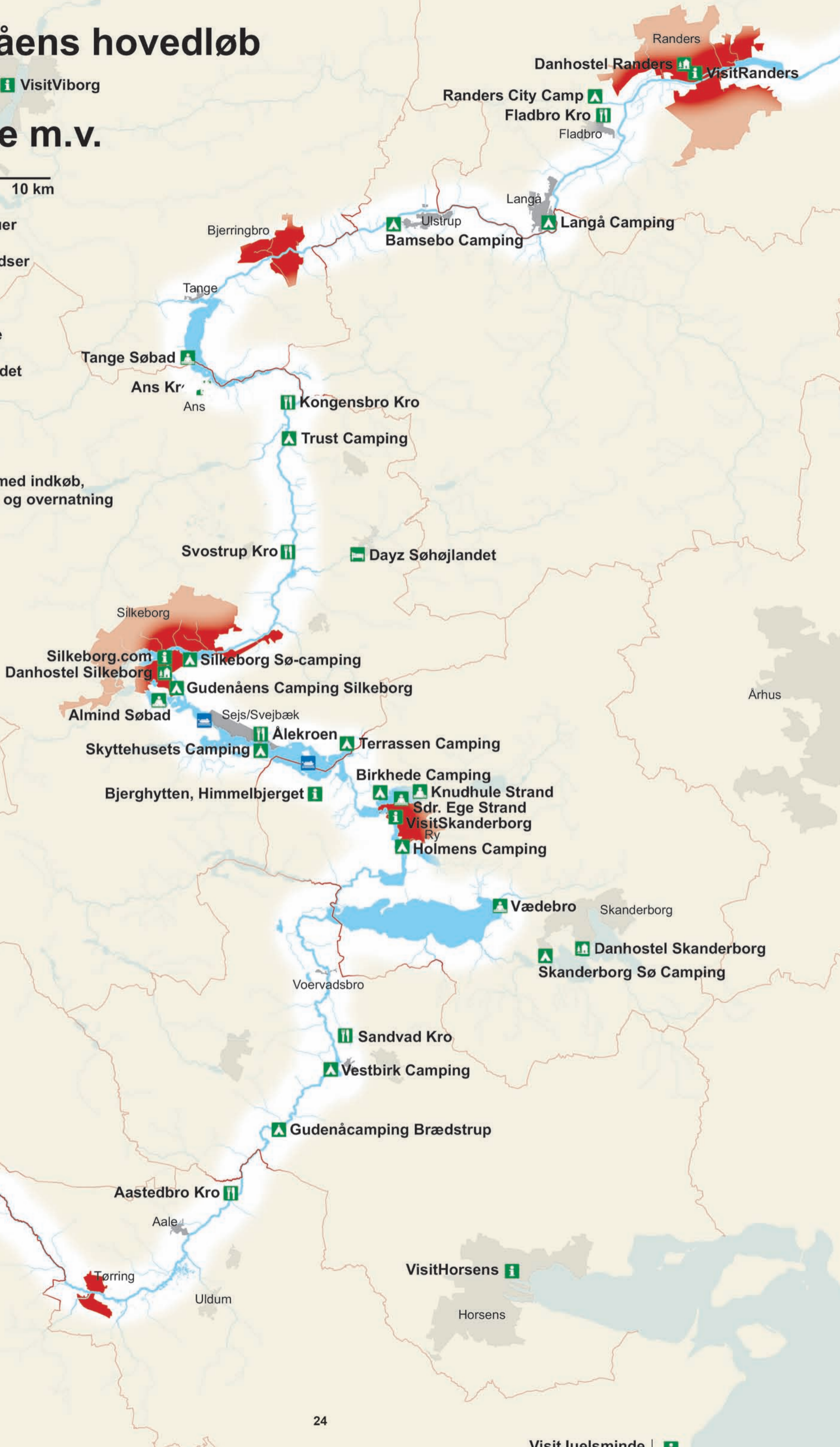

Gudenåens hovedløb

Turisme m.v.

0 10 km

- Turistbureauer
- Campingpladser
- Vandrehjem
- Badestrande
- Kroer på landet
- Feriecenter
- Turistbåde
- Centerbyer med indkøb, restauranter og overnatning

Turismetiltag

– markedsføring, produktudvikling, koordinering m.v.

Gudenåen markedsføres i dag fra en række turistbureauer – både individuel fra de enkelte bureauer og i samarbejder som f.eks. VisitGudenå. VisitGudenå omfatter turismeorganisationer i 7 Gudenåkommuner:

- VisitJuelsminde / VisitJuelsminde.dk
- VisitHorsens / VisitHorsens.dk
- VisitSkanderborg / VisitSkanderborg.com
- Turisme Silkeborg / Silkeborg.com
- VisitViborg / VisitViborg.dk
- Favrskov Kommune
- VisitRanders / VisitRanders.com

Favrskov Kommune driver ikke et egentligt turistbureau, men markedsfører bl.a. kommunens naturområder via kommunens hjemmeside:

- <http://www.favrskov.dk/go.asp?LangRef=104>

CO2-neutral sejlads på sø og å – et udviklingsprojekt under VisitSkanderborg med støtte fra bl.a. Midtjysk Turisme

Samarbejdet VisitGudenå

Foreningen VisitGudenå er stiftet af turismeorganisationerne i de syv Gudenåkommuner med henblik på udvikling af turismestedet Gudenå. Det regionale udviklingselskab Midtjysk Turisme deltager også i samarbejdet. I kraft af turistsamarbejdet er der bl.a. etableret en hjemmeside:

- VisitGudena.com

VisitGudenå har taget initiativ til at formulere en ansøgning om Vækstprojekt VisitGudenå. Ansøgningen er efterkommet på Regionsrådsmødet den 25. januar 2012 og er p.t. til behandling i bl.a. de lokale aktionsgrupper (LAG), der indstiller til uddeling af EU-midler.

Målet med vækstprojektet er at sælge mere til eksisterende gæster samt at tiltrække nye gæster til området. I Vækstprojekt VisitGudenå er der beskrevet flere indsatsområder bl.a.:

- produktudvikling – sammensætning af pakketilbud og helhedsoplevelser på tværs af alle Gudenå Kommuner
- branding og fælles markedsføring i ind- og udland – bl.a. online, presse og PR
- øget fokus på afsætning og salg samt kontakt til afsætningskanaler

Projektperioden er 2-årig med start i 2012 og slut i 2014.

Sommeråben turistinformation på Himmelbjerget

Markedsføring
Titel/emne
 Juelsminde Guide 2012
 Magazine Horsens 2012
 Søhøjlandet 2012
 Silkeborg Magasinet 2012
 "Feel Free", 2012
 Tid til Randers

Udgiver
 VisitJuelsminde
 VisitHorsens
 VisitSkanderborg
 Turisme Silkeborg
 VisitViborg
 VisitRanders

Type
 Hoved-turistbrochure
 Hoved-turistbrochure
 Hoved-turistbrochure
 Hoved-turistbrochure
 Hoved-turistbrochure
 Hoved-turistbrochure

Eksempler på andre brochurer
 Specialbrochurer for museer og attraktioner
 Gudenåen - en strøm af oplevelser
 GudenåExplorerer - oplev floden i bevægelse, 2012
 Kunstruten Østjylland
 Sejlplan for Hjejlebådene, 2012
 Søhøjlandets Bed & Breakfast
 Silkeborg - lystfiskerguide
 Kanosejlad, 2008-2009
 Lystfiskeri - Viborg-egnen
 Lystfiskeri, Randers Fjord/Gudenå, DK, UK, D

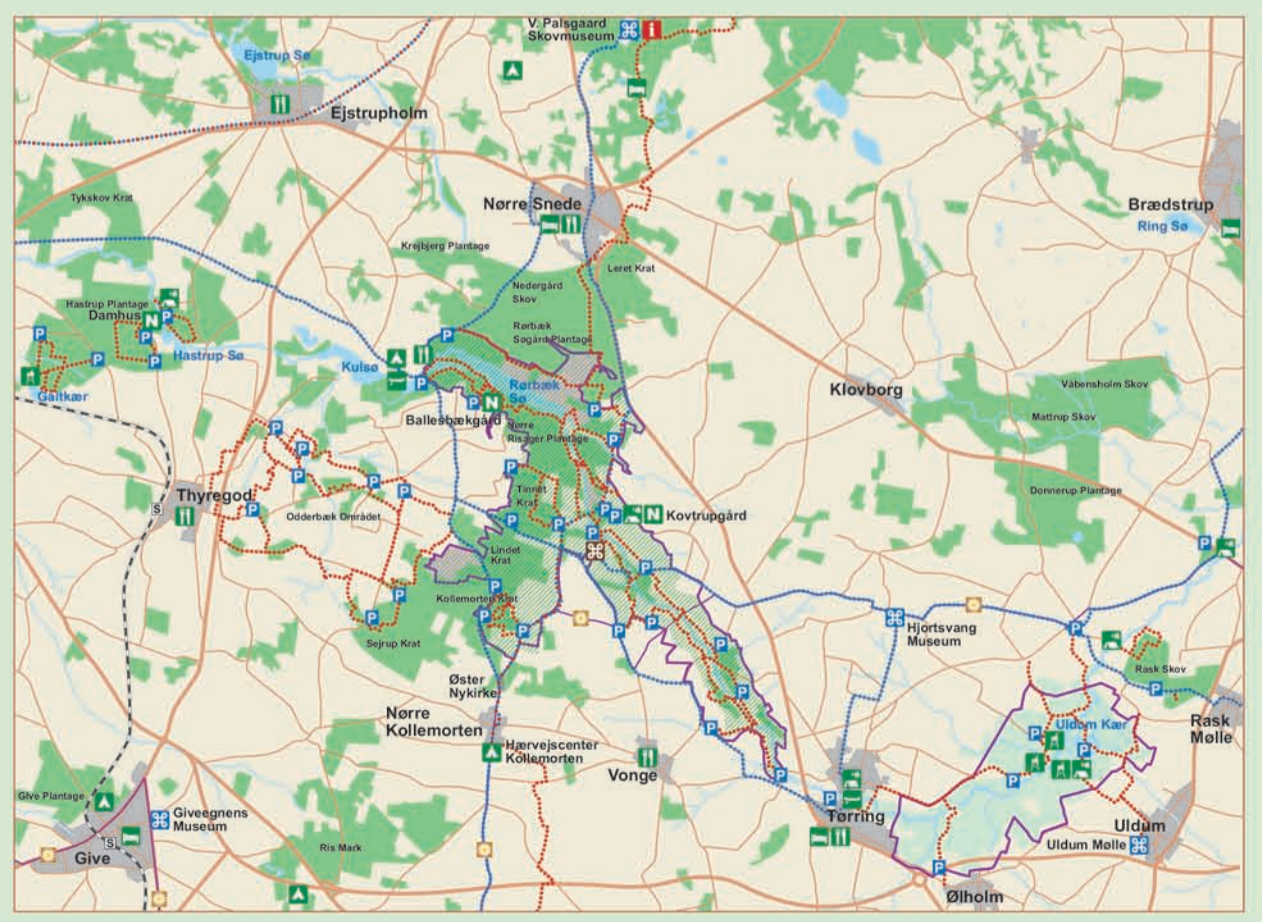
Diverse
 VisitGudena
 Østjysk Vækstbånd
 kunstruten.dk
 Hjejleselskabet
 VisitSkanderborg
 Turisme Silkeborg
 VisitViborg
 VisitViborg
 Visit Randers

Specialbrochurer
 Kort
 gudena-explorerer.dk
 Guide
 Fartplan
 Specialbrochure
 Specialbrochure, kort
 Specialbrochure, kort
 Specialbrochure, kort

Det Store Vandskel

VisitJuelsminde og Naturstyrelsen Midtjylland gennemførte i december 2010 sammen med Midtjysk Turisme et forprojekt, der afdækkede oplevelsespotentialer og mulighederne for i praksis at etablere et oplevelsesrum i området omkring Det store Vandskel med bl.a. Gudenåens- og Skjernåens kilder, Tinnets Krat, Rørbæk Sø, Uldum Kær og Hærvejen.

Overordnet er den planlægningsmæssige vision og udfordring at sætte skub i en udvikling, som i basis bygger på de særlige natur- og landskabskvaliteter, der er i Det Store Vandskel. Det er hensigten, at ovennævnte "projektejere" på sigt udvides med bl.a. erhvervsaktører, kommuner og turistorganisationer i Vejle, Ikast-Brande og Hedensted Kommuner.

Gudenåens hovedløb

Cykelruter

0 10 km

Gudenåens hovedløb

Vandrestier

0 10 km

Vandre- og cykelstier

Naturbeskyttelsesloven sikrer almenheden adgang til bl.a. veje og stier i det åbne land og i skovene. Mange brugere af naturen er dog usikre på, hvordan adgangsreglerne skal fortolkes, og hvordan skal man forstå de mange private skilte, der opsættes i naturen af f.eks. lodsejere – skilte, som myndighederne ikke altid er opmærksomme på eller har tid til at behandle.

Det brede publikum leder efter afmærkede stier, hvor man kan føle sig nogenlunde sikre på, at man er på rette vej og at det er i orden at benytte stien. Mange af de afmærkede vandre- og cykelstier er sikret via fredninger, eller de ligger på offentlige arealer eller er sikret gennem frivillige aftaler som f.eks. Spor i Landskabet.

Afmærkede stier beror også ofte på lokale aftaler mellem aktive borgergrupper, lodsejere og myndigheder. En samlet oversigt over afmærkede stier er stærkt savnet og burde i realiteten kunne findes på f.eks. den statslige hjemmeside udinaturen.dk.

Her ville det være muligt for den ansvarlige "ejer" af en afmærket sti at ajourføre de afmærkede stier og sende data videre til andre hjemmesider, der f.eks. kunne markedsføre de lokale muligheder.

Må man sætte sig her?

Fra Vædebro ved Mossø

Den fredede eller statsejede Træksti fra Silkeborg til Randers er unik, men også en særlig udfordring p.g.a. hyppigere oversvømmelser.

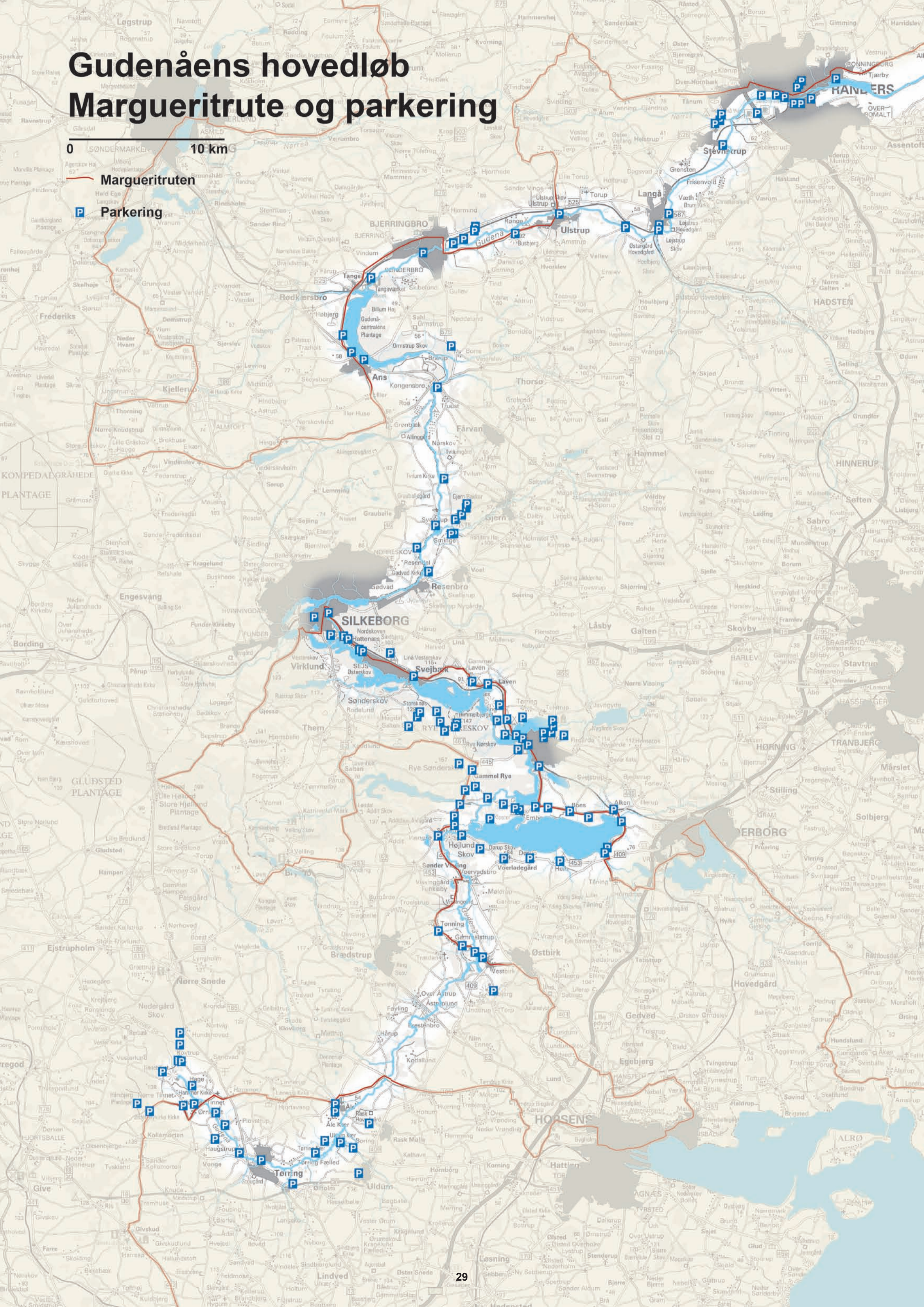
Et nyt og meget bredt funderet grønt partnerskab om en vandresti fra Ry Station til Silkeborg Station nord om søerne vil give nye indsigter til Himmelbjerget

Gudenåens hovedløb Margueritrute og parkering

0 10 km

Margueritruten

Parkering

Gudenåens hovedløb

Motorbådstema

0 10 km

- Turistbåde
- Isætningssteder
- Motorbådssejlad tilladt
- Motorbådssejlad forbudt

Motorbådssejlads

Der skal altid søges om tilladelse til at sejle med motordrevet fartøj på Gudenåsystemet, og båden skal være forsynet med et registreringsnummer. Fartøjer som udelukkende sejler nedstrøms Randers Bro er ikke omfattet af registreringspligten.

Registrering af hjemmehørende motordrevet fartøj koster 200 kr. om året. Et fartøj er hjemmehørende, hvis ejeren er bosiddende i eller har sommerhusadresse i Randers, Viborg, Favrskov, Silkeborg, Skanderborg, Horsens eller Hedensted Kommuner. Et fartøj, som har fast liggeplads ved Gudenåen, betragtes også som hjemmehørende.

Motordrevne fartøjer er motorbåde, sejlbåde med påhængsmotor, robåde med påhængsmotor og elbåde m.v.

Fartøjer, som ikke kan betragtes som hjemmehørende, er også velkomne på Gudenåsystemet. Motordrevne fartøjer, som gæster Gudenåsystemet, skal have gæstenummer inden båden søsættes. Et gæstenummer koster 30 kr. og er gældende i 14 dage.

Brosamarbejdet på søerne i Søhøjlandet

Ry Bådlaug, Silkeborg Motorbådklub og Silkeborg Sejlklub har indgået et samarbejde om broer ved søerne i Søhøjlandet.

De tre klubber i brosarbejdet ejer og vedligeholder i fællesskab en del broer i søsystemet. Ved de fælles broer kan klubbernes medlemmer frit lægge til. Klubberne har desuden en aftale med Hjejleselskabet om at kunne benytte selskabets broer, når der fortøjes på siden af broerne uden gene for rutebådene.

Indelukket, Silkeborg

Vandscooter
forbudt
jetskis banned
Jetskis verboten

Registrering af motorbåde påbudt!

- Sejlads med motor må kun ske med nummererede fartøjer, registreret og gebyrbetalt på [www.baad.gudsam.dk](http://baad.gudsam.dk) – og kun på de vandløb og søer, der er markeret med blå på kortet. Det er ikke nødvendigt at registrere sejlfartøjer, som aldrig benytter sig af motor.
- Motordrevne fartøjer, der ikke er hjemmehørende på Gudenåsystemet, skal føre en gæstenummerplade ved sejlads. Gæstenummerplade kan bl.a. købes hos de nævnte forhandlere.
- Al sejlads og landgang er forbudt i siv- og rørskov.
- Overtrædelse af hastighedsbestemmelser, lokale sejladsforbud og manglende registrering/nummerplade straffes med bøde.

Sailing with motor is permitted with a registered vessel carrying a number. You can register and pay the obligatory fee at <http://baad.gudsam.dk> – you can also rent a temporary number. When registered you are allowed to sail on the lakes and streams painted blue on this map. It is not necessary to register boats without motor.

Motorboats that do not normally belong on the Gudenå Waterways must have a "Guest numberplate" when using the waterway. The numberplate can be bought at any of the outlets named below.

All sailing and landing is prohibited in rush thickets and forests of reeds. Exceeding the speedlimits, ignoring local restrictions for sailing and failure to have the necessary registration or numberplate will result in a fine.

Motorboot fahren ist nur mit nummerierten und auf <http://baad.gudsam.dk> registrierten Fahrzeugen für die Gebühr gezahlt wurden – und zwar nur auf den blau markierten Abschnitten von Wasserläufen und Seen auf der Karte. Segelboote, die niemals mit einem Motor angetrieben werden, müssen nicht registriert werden.

Motorboote ohne Heimathafen im Gudenåsystem sind zum Führen eines Gästenummerschildes verpflichtet. Diese können bei unten genannten Händlern erstanden werden.

Das Befahren von und Landungen in den Röhricht sind verboten.

Übertretungen der Geschwindigkeitsbestimmungen, lokaler Verkehrsverbote oder eine fehlende Registrierung/Nummernschild wird mit Ordnungsstrafen geahndet.

Gæstenummerplade kan lejes hos / Visitors' number plates may be hired at / Gastkennzeichen können Sie mieten bei:

Randers Turistkontor Rådhusstorvet 4 8900 Randers Tlf. 86 42 44 77	Randers City Camping Hedevej 9, Fladbro 8920 Randers NV Tlf. 86 42 93 61	Bamsbo Camping Hagenstrupvej 28 8860 Ulstrup Tlf. 86 46 34 27	Silkeborg Turistbureau Tlf. 86 82 19 11	Gudenåens Camping Vejsløvej 7 8600 Silkeborg Tlf. 86 82 22 01	Indelukkets spisested Åhave Allé 9C 8600 Silkeborg Tlf. 86 82 61 79
---	---	--	--	--	--

Gudenåkomiteén
Brugerrådet for sejlads

Silkeborg
Kommune

Skanderborg
Kommune

Eksempel på infotavler, der er opsat ved isætningssteder langs Gudenåen

Sejlsregler for kanoer og kajaker

Før du begynder på din tur, skal du vide:

Hvilke kanoer og kajaker er lovligt at sejle med?

Udlejningsfartøj

For hele Gudenåen fra Tørring til Randers lejes fartøj hos godkendt udlejer, se www.gudenaakomiteen.dk eller kommunens hjemmeside.

Godkendte udlejningsfartøjer har særlige registreringsnumre.

Adgangstegn er indført mellem Tørring og Klostermølle, da der her er et begrænset antal startmuligheder for sejlsads. Strækningen er mest velegnet til familiesejlsads. Det fornødne adgangstegn i forbindelse med leje af fartøj fås her af de godkendte udlejere ved kontraktindgåelsen.

Sejlsads med fartøjer, der er lejet på anden måde, er ikke lovlig på Gudenåen – for Tørring-Klostermølle heller ikke med gæsteadgangstegn på det lejede fartøj.

Hjemmehørende fartøj

Denne kategori omfatter særlig registrering af fartøjer på den sejlsadsbegrænsede strækning Tørring-Klostermølle.

Registreringen administreres af Horsens og Hedensted kommuner og er indtil videre gældende for borgere med kano eller kajak, som er bosiddende inden for de gamle kommuner Tørring Uldum, Brædstrup og Gedved.

Gæstefartøj

Brug af gæstefartøj mellem Mossø og Randers kræver ikke registrering. På strækningen Tørring til Mossø kræver brug af gæstefartøj registrering i form af adgangstegn.

Et gæstefartøj må være et fartøj, man låner eller selv ejer, men ikke et lejet fartøj. Et lånt fartøj må ikke være registreret til anden sejlsads på Gudenåen, dvs. hverken som udlejningsfartøj eller hjemmehørende fartøj.

Skoler og spejdere må arrangere gæstesejlsads for egne elever/medlemmer, som lån, i skolens/districtets/kredsens egne fartøjer.

For gæsteadgangstegn betales der gebyr på 125 kr. pr. tegn, og gyldigheden er 3 dage. På grund af begrænsede startmuligheder sælges max. 50 gæstemærker pr. uge.

Gæstemærker skaffes ved henvendelse til Tørring Teltplads på tlf. 41 67 58 00 eller www.tørringteltplads.dk

Ved isætning fra Tørring Teltplads betales en isætningsgift på 25 kr. pr. enhed. Isætningsgiften går til vedligeholdelse af faciliteterne på Tørring Teltplads.

På strækningen fra Tørring til Klostermølle er det kun tilladt at

- sejle i perioden 16. juni til 28. februar og i tidsrummet kl. 8-18. Grupper opfordres til før sejlsadsen påbegyndes at sikre sig overnatningssted, som kan nås inden for tidsrammen.
- sejle med strømmen.
- sejle, hvis der kan fremvises gyldigt adgangstegn.
- anvende 2 og 3 personers kanoer samt 1 og 2 personers kajaker, med mindre anden særlig tilladelse foreligger fra Horsens eller Hedensted Kommune.
- sejle familiesejlsads i grupper på maks. 15 fartøjer, hvis man fra sejlsadsens start opdeles i enheder på maks. 5 fartøjer med passende tidsafstand, som skal opretholdes under hele sejlsadsen.

På strækningen fra Riværket til Mossø er det ikke tilladt at

- påbegynde turen ved isætning på Klostermølle.
- isætte fartøjer eller gå i land langs Klosterkanalen fra Riværket (se detaljkort 2, Klostermølle) til Klostermølle. Brugere af udlejningsfartøjer må dog efter aftale med udlejeren foretage landgang på den dertil indrettede ophalingsplads ved sydsiden af Klosterkanalen ca. 300 meter før Klostermølle.

På Tåning Å er det kun tilladt at

- sejle i tidsrummet kl. 6-22.

Alle steder, hvor du må sejle, er det kun tilladt at

- sejle i fartøjer med godkendt redningsvest til samtlige personer – vesten må af sikkerhedsmæssige grunde ikke bruges til at sidde på.
- lægge fra land, når den ansvarlige udlejer/naturvejleder eller gruppeleder forinden afsejling har givet kvalificeret instruktion om padleteknik og naturbeskyttelse herunder om at undgå påsejling af gydebunker (områder med lav vandstand).

Når du er på turen, skal du vide:

Det er ikke tilladt at

- sejle i siv- og rørbevoksede vandområder og de steder, hvor skiltning eller opslag viser sejlsadsforbud
- udvise støjende adfærd.
- fiske eller jage uden de fiskeri- og jagtberettigedes særlige tilladelse.
- henkaste affald af enhver art i naturen.

Det er kun tilladt at

- gå i land på de afmærkede raste- og overnatningspladser samt landgangssteder.
- gå i land på private arealer, hvis ejerens tilladelse foreligger, eller hvor naturbeskyttelseslovens almindelige adgangsbestemmelser er gældende. Herefter kan man normalt færdes til fods på skovveje fra kl. 6 til solnedgang. På samme måde er det normalt tilladt at færdes på udrykede, uhegnede arealer.
- overnatte på de afmærkede overnatningssteder.
- overnatte på private arealer, hvis ejerens tilladelse foreligger.
- tænde bål på godkendte bålpladser på raste- og overnatningssteder.
- tænde bål på private arealer, hvis ejerens tilladelse foreligger.
- Særlige opslag om forbud mod bål og brug af åben ild skal altid respekteres.

Særlige sikkerhedsråd

- Brug altid redningsvest.
- Hold afstand mellem fartøjerne.
- Stå aldrig op i kanoerne.
- Hold afstand til fiskeredskabere.
- Undgå at medtage hunde.
- Undlad at sammenbinde kanoer og/eller kajaker.

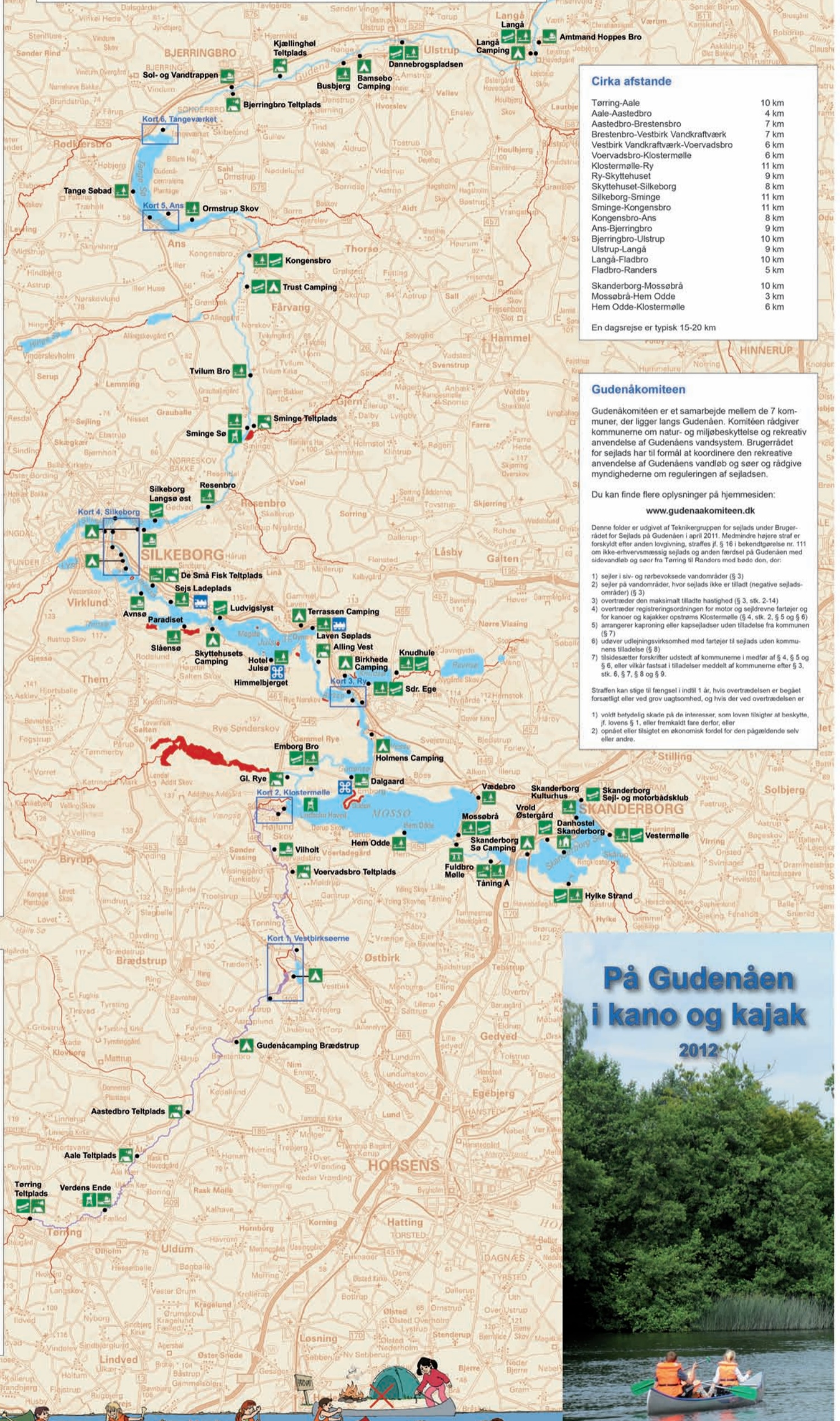
Signaturer

- Sejlsads med kano og kajak tilladt, canoeing and kayaking allowed
- Sejlsads tilladt med strømmen, downstream sailing allowed
- Sejlsads forbudt (kun tilladt med godkendelse fra vandløbsmyndigheden), sailing forbidden
- Turistbureau, tourist office
- Attraktion/museum, sight/museum
- Banegård, train station
- Vandrehjem, youth hostel
- Campingplads, camping
- Teltplads, primitive campsite

- Shelterplads, shelter
  - Fugletårn, bird-observation tower
  - Rasteplads med toilet, picnic area with toilet
  - Landgangssted uden toilet, landing point without toilet
  - Overbæring, transfer place
  - Isætningssted for kanoer og kajaker, landing site for canoes and kayaks
  - Detailkort, map section
- OBS: Selvom sejlsads på visse søer er tilladt – f.eks. Vesse, Veng Sø og Ravnsø, så kan isætning kun ske med accept fra lodsejerne, da arealerne omkring søerne er private.

0 2,5 km

Kort: © Kort- og Matrikelstyrelsen og de respektive kommuner

Cirka afstande

Tørring-Aale	10 km
Aale-Aastedbro	4 km
Aastedbro-Brestensbro	7 km
Brestensbro-Vestbirk Vandkraftværk	7 km
Vestbirk Vandkraftværk-Voervadsbro	6 km
Voervadsbro-Klostermølle	6 km
Klostermølle-Ry	11 km
Ry-Skyttestedet	9 km
Skyttestedet-Silkeborg	8 km
Silkeborg-Sminge	11 km
Sminge-Kongensbro	11 km
Kongensbro-Ans	8 km
Ans-Bjerringbro	9 km
Bjerringbro-Ulstrup	10 km
Ulstrup-Langå	9 km
Langå-Fladbro	10 km
Fladbro-Randers	5 km
Skanderborg-Mossøbrå	10 km
Mossøbrå-Hem Odde	3 km
Hem Odde-Klostermølle	6 km

En dagsrejse er typisk 15-20 km

Gudenåkomiteen

Gudenåkomiteen er et samarbejde mellem de 7 kommuner, der ligger langs Gudenåen. Komiteen rådgiver kommunerne om natur- og miljøbeskyttelse og rekreativ anvendelse af Gudenåens vandsystem. Brugerrådet for sejlsads har til formål at koordinere den rekreative anvendelse af Gudenåens vandløb og søer og rådgive myndighederne om reguleringen af sejlsadsen.

Du kan finde flere oplysninger på hjemmesiden: www.gudenaakomiteen.dk

Denne folder er udgivet af Teknikgruppen for sejlsads under Brugerrådet for Sejlsads på Gudenåen i april 2011. Medmindre højere straf er forskrydet efter anden lovgivning, straffes jf. § 16 i bekendtgørelse nr. 111 om ikke-erhvervsretteligt sejlsads og anden færdsel på Gudenåen med siddevand og søer fra Tørring til Randers med bøde, dog:

- 1) sejler i siv- og rørbevoksede vandområder (§ 3)
- 2) sejler på vandområder, hvor sejlsads ikke er tilladt (negative sejlsadsområder) (§ 3)
- 3) overtræder den maksimalt tilladte hastighed (§ 3, stk. 2-14)
- 4) overtræder registreringsordningen for motor og sejlredne fartøjer og for kanoer og kajaker opstrøms Klostermølle (§ 4, stk. 2, § 5 og § 6)
- 5) arrangerer kaproning eller kapsejlsads uden tilladelse fra kommunen (§ 7)
- 6) udøver udlejningsvirksomhed med fartøjer til sejlsads uden kommunens tilladelse (§ 8)
- 7) tilsidesætter forskrifter udstedt af kommunerne i medfør af § 4, § 5 og § 6, eller vilkårligt fastsætter tilladelser med kommunens efter § 3, stk. 6, § 7, § 8 og § 9.

Straffen kan stige til fængsel i indtil 1 år, hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen er

- 1) volit betydelig skade på de interessers, som loven tilgiver at beskytte, jf. lovens § 1, eller fremkaldt fare derfor, eller
- 2) opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre.

På Gudenåen i kano og kajak 2012

Gudenåkomiteen
Brugerrådet for sejlsads

Sejlsads ikke tilladt imod strømmen på strækningen Tørring-Klostermølle

Kano- og kajaksejlads

En af de mest populære måder at opleve Gudenåen på er ved at sejle i kano eller kajak. Det er muligt at sejle på åens hovedløb fra Tørring til Randers. På strækningen fra Tørring til Klostermølle er der adgangsbegrænsning, og man må kun sejle med strømmen og kun i dagtimerne. Derfor er kano- og kajaksejladsen ovenfor Klostermølle reguleret via adgangstegn. Der kan udstedes op til 3.200 adgangstegn om året.

Gennem årene har myndighederne indgået aftaler om 13 primitive teltpladser for kano- og kajakfolket. Her er som regel toiletter, borde/bænke og grill- og bålpladser. Dertil kommer campingpladser, kroer og vandrehjem, der også kan benyttes af de sejlene til overnatning.

Endvidere er en række landgangssteder etableret langs åen. Her er det muligt at gå i land og holde rast under sejladsen – dog uden mulighed for overnatning.

Gudenåkomiteen administrerer sejladsbekendtgørelsen og drøfter retningslinier for bl.a. udlejning af de kanoer og kajaker, som udbydes af private udlejere.

Skimminghøj Teltplads

Klostermølle

Bredvad Mølle

Svostrup Bro

Bjerringbro Teltplads

Gudenåens hovedløb

Museer og naturseværdigheder

0 10 km

- Museer
- Naturseværdigheder
- Arkæologisk ansvarligt museum
- Grænse for arkæologisk ansvarsområde

 Viborg Museum

Håndværksmuseet
Randers Regnskov Museum
Østjylland
Randers Kunstmuseum

Gudenådalens
Museum

 Energimuseet

Papirmuseet Bikuben

 Silkeborg Kulturhistoriske Museum

 Museum Jørn

 AQUA

Silkeborg Bad

Silkeborg Bunkermuseum

 Museum Midtjylland
(Herning) ←

Moesgaard Museum
(Århus) →

Himmelbjerget

 Ferskvandsmuseet

 Museet på Gl. Rye Mølle

 Øm Kloster Museum

 Klostermølle

 Skanderborg
Museum

 Vestbirk
Vandkraftværk

 Gårdmuseet Stjernholm

 Hjortsvang Museum

 Uldum Mølle

 Horsens Museum

 Vejle Museum ↓

Museer

Der ligger en lang række museer langs Gudenåen, og på forskellig vis har museerne roller at spille i den samlede formidling af Gudenåen.

Kulturhistoriske museer

De kulturhistoriske museer belyser forandring, variation og kontinuitet i menneskers livsvilkår fra de ældste tider til nu. De statslige eller statsanerkendte kulturhistoriske museer indgår med et ansvarsområde i det landsdækkende museumssamarbejde.

De statslige og statsanerkendte museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne virke for, at væsentlige bevaringsværdier

sikres for eftertiden – herunder varetage den arkæologiske kulturarv, som omfatter spor af menneskelig virksomhed, der er efterladt fra tidligere tider.

De arkæologiske ansvarområder følger kommunegrænserne, idet flere kommuner kan omfattes af et enkelt museum.

Dertil kommer en række lokale specialmuseer, som hører under de statslige eller statsanerkendte kulturhistoriske museer.

Kunstmuseer

Kunstmuseerne belyser billedkunstens historie og aktuelle udtryk samt dens æstetiske og erkendelsesmæssige dimensioner.

Uldum Mølle – et naturcenter for Uldum Kær?

Ferskvandsmuseet i Ry – nu med solceller i tilknytning til projektet CO²-neutral sejlads på sø og å.

Museum Jorn i Silkeborg

Ved Rye Mølle. Randers Kunstmuseum eftersøger værker af Vilhelm Kyhn til udstilling i august 2012.

Silkeborg Kulturhistoriske Museum har til huse i Silkeborg Hovedgård

Gudar – nær Gudenådalens Museum i Bjerringbro

Attraktioner og naturseværdigheder

4 "HARE- attraktioner" ved Gudenåen skiller sig ud som de mest besøgte – Himmelbjerget, AQUA, Regnskoven og Energimuseet.

Himmelbjerget

Det brune johanneskors viser vej til 56 særligt udvalgte seværdigheder i Danmark, hvor natur er et væsentligt kriterie. Himmelbjerget er den eneste naturseværdighed ved Gudenåen der er udpeget på nuværende tidspunkt.

Attraktioner

Energimuseet er en selvejende institution med hjemsted i Viborg Kommune. Museet er et stats- anerkendt landsdækkende kulturhistorisk special- museum.

AQUA Akvarium & Dyrepark er et nationalt omdrej- ningspunkt for formidling af viden og oplevelser om natur, miljø og kultur ved de ferske vande i Danmark. AQUA arbejder på at beskytte og fremme dyre- og planteliv ved danske søer og vandløb.

Randers Regnskavs formål er på almennyttig vis at drive et zoologisk anlæg for at udstille en bred vifte af dyr og planter og øge interessen og forståelsen for naturbevarelse og naturens mangfoldighed samt bl.a. at tilbyde målrettet undervisning fra børnehaveniveau til universitetsniveau i en skoletjeneste.

Himmelbjerget besøges anslået af ca. 250.000 gæster årligt

AQUA ved Ferskvandscentret i Silkeborg har årligt ca. 125.000 gæster. Foto: Lars Nygaard

Energimuseet har ca. 40.000 besøgende årligt

Randers Regnskov har et årligt besøgstal omkring 300.000

Gudenåens hovedløb

Naturcentre og -skoler m.v.

0 10 km

Skovhuset
Randers Naturcenter

Naturskolen Kjællinghøl

AQUA Sø- og Naturcenter

Friluftscenter Sletten

Høgdal

Himmelbjergegnens
Friluftsgård

Naturligvis

Klostermølle

Koutrupgård

Gudenåens hovedløb

Ubemandet formidling

0 10 km

- Formidlingscenter – udstillinger indendørs
- Formidlingscenter – udstillinger og/eller infotavler udendørs
- Enkelstående infotavler, eksempler i Horsens Kommune
- Speakede historier (QR-koder), eksempler i Skanderborg Kommune

Formidling

Kulturinstitutioner, attraktioner, udstillinger, natur- og kulturformidlingscentre m.v.

Der idag findes utallige eksempler på formidling langs Gudenåen – fra infotavler, udstillinger, museumsformidling, naturskole-aktiviteter, guidede ture og til det nyeste skud på stammen – digital formidling.

Formidlingen er meget ofte knyttet til konkrete lokale steder og handler om kulturhistorie eller dyre- og plantearter. Mange af de ældre formidlingstavler omhandler mere den konkrete aktivitet eller det konkrete projekt, der har ført med sig, at tavlen i sin tid blev opstillet. Kun en meget begrænset del af formidlingen knytter sig til hele Gudenåen som et sammenhængende forløb gennem landskabet.

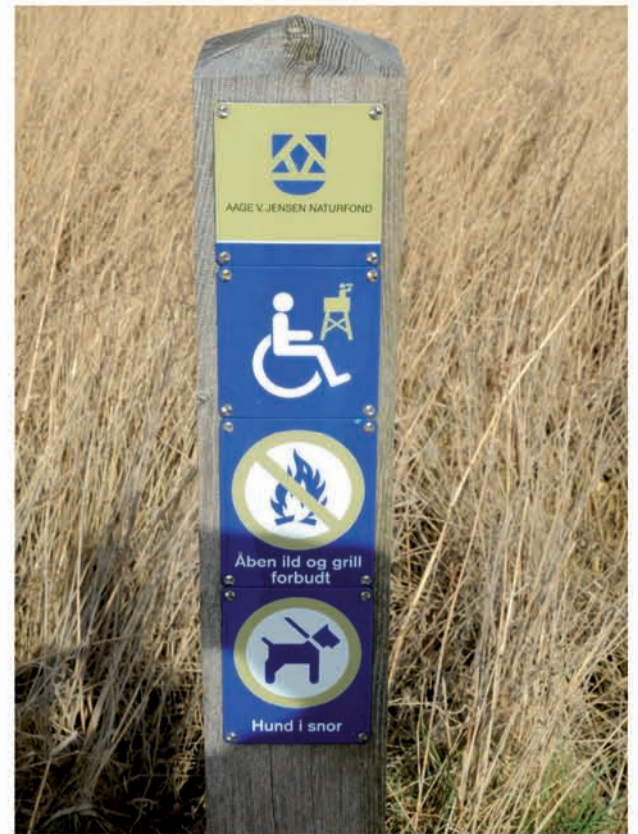
Bogen Gudenåens Kulturhistorie ved Erik Hofmeister, 2012, er et meget oplagt udgangspunkt for opbygningen af en samlet kulturhistorisk formidlingsstrategi for Gudenåen.

Strategien kan tage udgangspunkt i en tilpasning og renovering af eksisterende formidling, så der opstår en helt ny og sammenhængende systematik i temaer, der knytter sig til hele Gudenåens hovedløb og opbygget i et formidlingshierarki, der bygger på:

- Bemandet formidlingscenter – (museum med entré, attraktion med entre, naturskole etc.)
- Ubemandet formidlingscenter – (ubemandet museum, naturudstilling, madpakkerum med formidling, toilet etc.)

- Formidlingslokalitet med faciliteter (opholdsområde med parkering, borde/bænke, toilet, primitiv overnatning etc.)
- Formidlingspunkt (pæl med piktogram eller QR-kode)

OplevGudenaa skal sikre formidling på tværs af niveauerne – visuelt og indholdsmæssigt. Den overordnede digitale formidling fra kilde til fjord skal sikres sammenhæng fra QR-koden i landskabet til formidlingscentret på AQUA og til websites, som publikum kan anvende fra hjemmecomputer og/eller mobiltelefon under besøg i området.

Opdaterede velkomst-tavler i et ensartet koncept langs hele Gudenåen kunne være en ambition.

Brochurer

Titel/emne

På Gudenåen i kano og kajak
 Cyklist Turistkort
 Cykelruter i Vejle Amt
 Som perler på en snor, klostre langs Gudenåsystemet
 Ture i Viborg Amt, Vandkraften på Viborgeggen
 Gudenåens og Skjernåens Kilder
 Rørbæk Sø
 Oplev Uldum Kær
 Naturstien Horsens-Silkeborg
 Natur og kulturoplevelser i Søhøjlandet
 Mossø, DK, UK, D
 Fugletårne ved Mossø og Rye Mølle
 12 dejlige traveture i Søhøjlandet, DK, UK
 12 dejlige cykelture i Søhøjlandet, DK, UK
 StoRYturen
 Museumsbillet Gl. Turisten
 Himmelbjerget, Sletten, Slåensø
 Himmelbjerget, DK, UK, D og NL
 Vandresti ved Store Knøs
 Mergelbanestien
 Renæssancens glasproduktion i Glarbo-området
 FDF Friluftscenter Sletten
 Vandrerruten Århus-Silkeborg
 Nordskoven, Silkeborg
 På mountainbike i Nordskoven, Silkeborg
 Langs Sø og Å, Indelukket, Vejlbø Mose, Vådbundsarboretet
 Silkeborg Slot
 Silkeborg - Kort og godt
 Trækstien, Randers-Silkeborg
 By, Sø og skov, Langsøstien
 Byen og åen, papirfabrikken
 Sminge Sø og Trækstien
 Gjern Bakker
 Hjerminde / Kjællinghø, Bjerringbro
 Langå Egeskov
 Vorup Enge ved Randers Midtby
 Lystfiskeri, Randers Fjord/Gudenå, DK, UK, D
 Naturoplevelser i Randers

Udgiver

Gudenåkomiteen
 Århus Amt
 Vejle Amt
 Søhøjlandets Økomuseum
 Viborg Amt
 Naturstyrelsen
 Vejle og Hedensted Kom., NST, m.fl.
 Hedensted Kommune, Naturst.
 Naturstyrelsen
 Oplev Søhøjlandet
 Kommuner og Naturstyrelsen
 Århus Amt
 Visit Skanderborg
 Visit Skanderborg
 Oplev Søhøjlandet
 Ferskvandsmuseet
 Naturstyrelsen
 Visit Skanderborg
 Himmelbjerget Friluftsgård
 Himmelbjerget Friluftsgård
 Oplev Søhøjlandet
 FDF
 Århus Amt
 Naturstyrelsen
 Naturstyrelsen
 Naturstyrelsen/Silkeborg Komm.
 Silkeborg Museum og kommune
 Turisme Silkeborg
 Naturstyrelsen og kommunerne
 Silkeborg Komm., Nst. m.fl.
 Silkeborg Kommune
 Silkeborg Kommune
 Dansk Skovforening
 Naturstyrelsen
 Danmarks Naturfond
 Randers Kom. og AV Jensens Fd.
 Visit Randers
 Visit Randers

Type

Kort
 Cykeltursfolder, kort
 Cykeltursfolder, kort
 Kulturhistorie
 Biltursfolder, kort
 Vandretursfolder, kort
 Vandretursfolder, kort
 Vandretursfolder, kort
 Kort
 Kort
 Fugle
 Vandretursfolder, kort
 Cykeltursfolder, kort
 Vandretursfolder, kort
 Kulturhistorie
 Vandretursfolder, kort
 Kulturhistorie
 Vandretursfolder, kort
 Kulturhistorie
 Vandretursfolder, kort
 Vandretursfolder, kort
 Vandretursfolder, kort
 Cykeltursfolder, kort
 Vandretursfolder, kort
 Kulturhistorie
 Kort
 Vandretursfolder, kort
 Vandretursfolder, kort
 Kulturhistorie
 Fugle
 Vandretursfolder, kort
 Vandretursfolder, kort
 Projekt
 Projektfolder, kort
 Specialbrochure, kort
 Kort

Bøger, pjecer, temaer

Titel/emne

Gudenåen
 Silkeborg 1846-1996
 Vand, kraft og værker - 900 år med Gudenåens arbejdskraft
 Gudenåens Kulturhistorie
 Gode historier i Søhøjlandet
 Trækstien ved Silkeborg Langsø
 Banesti - Resenbro-Langå
 Langs Gudenåen for 100 år siden
 Margueritruuten
 Guide til grønne oplevelser i Randers
 Fuglene i Vorup Enge
 Landsbyer i Randers Kommune
 Den Danske Klosterrute
 Hærvejen, guide for vandrere og cyklister
 Jylland på Tværs

Udgiver

Gudenåkomiteen, 1991
 Silkeborg Kommune
 Allan Leth Frandsen
 Erik Hofmeister, 2012
 Oplev Søhøjlandet
 Hans Boe, 1996
 Leif Berthelsen
 Silkeborg Bibliotek, 1986
 Friluftsrådet/Naturstyrelsen
 Randers Kommune
 DOF og Randers Kommune
 VisitRanders
 klosterruten.dk
 haervej.dk
 jylland-paa-tvaers.dk

Type

Projekt
 Kulturhistorie
 Kulturhistorie
 Kulturhistorie
 Kulturhistorie
 Naturhistorie
 Privat beskrivelse
 Kulturhistorie
 Guide
 Kortbog
 Fugle
 Kulturhistorie
 Kulturhistorie
 Guide, kort
 Guide

Historien Hallo, Silkeborg Museum

Randers Audioguide, Randers Naturcenter

StoRYturen – et digitalt formidlingsprojekt med 33 QR-koder og podcasts opsat i Ry.

Mobil digital formidling

Flere steder langs Gudenåen er der etableret digital formidling, hvor man via mobiltelefonen kan "ringe til en historie" eller scanne en QR-kode, som leder til en hjemmeside med historier, videoer, billeder, lydfiler etc.

Den digitale formidling vil i de kommende år blive videreudviklet og drage fordel af de teknologiske landvindinger, der hele tiden foregår. Det er oplagt at etablere formidling via de meget fleksible muligheder, der knytter sig til at publikum selv er i besiddelse af det nødvendige værktøj. Og ejerskab af smartphones breder sig hastigt for tiden.

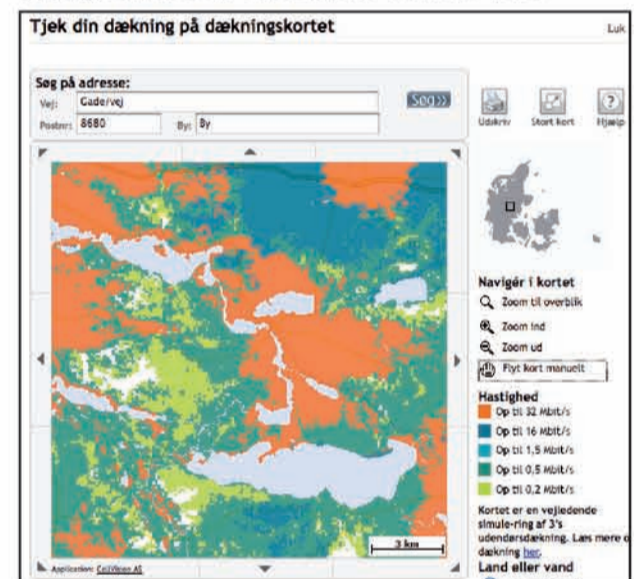
Blandt de største svagheder kan nævnes den meget variende dækning af mobilsignalet, behovet for at kunne oplade mobiltelefonerne og til en vis grad omkostningerne til at downloade information. Mobil digital formidling kan således supplere op-sætning af infotavler, brochurer og udstillinger, men ikke erstatte disse måder at formidle på, som hver især har deres styrker og svagheder.

Det er vigtigt, at digital formidling designes til målgrupper og til de platforme, publikum anvender – smartphones, tablets, PC'ere, storskærme etc.

QR-kode fra OplevGudena.dk, Horsens Museum

Eksempel på dækning af 3's mobilsignal på et udvalgt område af Gudenåens centrale dele.

UdiNaturen//Søhøjlandet og OplevGudena.dk

Gennem samarbejdet OplevSøhøjlandet blev der i 2006 nedsat et partnerskab, som idag omfatter Naturstyrelsen Søhøjlandet, Midtjysk Turisme, AQUA, VisitSkanderborg, Skanderborg Kommune og OplevSøhøjlandet.

Partnerskabet afsluttede i marts 2012 et digitalt formidlingsprojekt i flere faser – UdiNaturen// Søhøjlandet – hvor slutproduktet er det mobile website OplevGudena.dk.

Netværket "Skal vi gå samme mobile vej ud i naturen" har i 2010-2012 afholdt 5 møder – bl.a. på Gudenåen.

OplevGudena.dk er et udtryk for et moderne bud på en publikumsvenlig visning af relevante data fra en række forskellige dataleverandører, når det handler om oplevelser i landskabet.

Når produktet udgives vises dynamiske data fra forskellige nationale og lokale dataleverandører samlet på et digitalt grundkort. Visningen kan ske både på computer og på mobile platforme (smartphones). Dataleverandørerne forventes at være Kort- og Matrikelstyrelsen med et nyudviklet skærmkort til mobiltelefoner, Naturstyrelsen med data fra UdiNaturen.dk, VisitDenmark med data

fra TellUs samt data fra HistoriskAtlas.dk, hvor natur- og kulturhistorier anbefales hostet af de formidlingsinstitutioner, der er ansvarlige for udarbejdelsen af historierne.

En vigtig erfaring i projektet er, at det er afgørende at designe historier til forskellige typer af medier – historierne skal målrettes mediet.

Der er også etableret et projektnetværk – "Skal vi gå samme mobile vej ud i naturen" – repræsenterende projekter med mobil formidling. Netværket har afholdt 5 møder henover 2011-2012.

OplevGudena.dk's styregruppe har besluttet, at netværksmøderne kan fortsætte efter afslutningen af UdiNaturen//Søhøjlandet, idet tovholderrollen overgår til OplevGudena.dk.

BestigBjerge

BestigBjerge i regi af VisitSkanderborg er et finurligt friluftskoncept, som handler om at samle højdemetre og få naturoplevelser. Publikum bestiger de udvalgte bjerge i konceptet og indsamler for hvert bjerg 2 koder, som indentificerer bjergets top og bund. Koderne er skjult en anelse, så der er lidt skattejagt i legen.

Ved at taste koderne ind på hjemmesiden eller sende dem til hjemmesiden via mobiltelefonen kan man oprette sig som bjergbestiger med en e-mail og et bjergbestigernavn som personlig identifikation. Højdemetre fra efterfølgende bestigninger akkumuleres løbende. Man kan se egne resultater, og når samtlige bjerge i konceptet er besteget, bliver bjergbestigernavnet vist i Hall of Fame.

Siden det mobile website kom i luften den 1. februar 2011 og frem til ultimo marts 2012 har der været over 16.000 besøg på hjemmesiden – lidt over 1.000 besøg om måneden. Ca. halvdelen af de besøgende er tilbagevendende, hvilket understøtter ideen om, at man løbende vender tilbage for at registrere resultaterne.

Hvor er koden?

Udsigten fra Sukkertoppen

Sindbjerg/Stoubjerg

Køb en levende fortælling

Flere steder langs Gudenåen kan man i dag købe guidede ture. Det kan være ture via forskellige naturvejlederordninger eller gennem turistbureauer. F.eks. arbejdes med guidede ture disse steder:

- Naturvejledning ved Koutrupgård, Naturstyrelsen Midtjylland
- Naturvejledning på Klostermølle, Natur og Ungdom
- Naturvejledning i Søhøjlandet, Naturstyrelsen Søhøjlandet
- Gode historier i Søhøjlandet, VisitSkanderborg
- Naturvejledning på Sletten, FDF Friluftscener Sletten
- Silkeborg Guiderne, Silkeborg Turistbureau
- Naturvejledning i Søhøjlandet, Aqua Sø- og Naturcenter
- Naturvejledning ved Kjællinghøl, Viborg Kommune
- Naturvejledning bl.a. i Hjermind Skov og Vorup Enge, Naturstyrelsen Kronjylland
- Rundvisning i Vorup Enge, Randers Regnskov
- Randers rundt med guide, VisitRanders

Gode Historier i Søhøjlandet – et eksempel

I 2004 støttede Arbejdsmarkedets Feriefond projektet Den Gode Historie, som blev gennemført af Destination 21 med Toppen af Danmark, Odsherred, Møn og Søhøjlandet som deltagere. Formålet var bl.a. at udvikle begrebet gode historier og opstille kriterier for et bæredygtigt turistprodukt.

Den gode historie fortælles i kulturlandskabet, og tager afsæt i områdets livsvilkår gennem tiden.

VisitSkanderborg står for det praktiske arbejde med at booke og udbyde ture under Gode Historier i Søhøjlandet samt være bindeled mellem historiefor-

tællere og de grupper, der ønsker at købe en guidet tur i Søhøjlandet – hvadenten det er en bustur, en vandretur eller en cykeltur.

KUK-ture er kompetenceudviklingsture, der gennemføres for bl.a. at opnå produktkendskab.

Tur under Gode Historier i Søhøjlandet – om renæssansens glasproduktion og bestigning af Storeknøs

Events

Der er tradition for en række tilbagevendende begivenheder og event langs Gudenåen. Mange af disse er enkeltstående aktiviteter med et afgrænset fokus, men i sammenhæng medvirker de hver især til at skabe fokus på Gudenåen som landskabselement. Der kunne måske i forbindelse med konkrete events skabes synergi eller inspiration til "Store Gudenådag".

Events, der er meldt ind i forbindelse med registranten:

- Tour de Gudenå - kajaksejlsbegynder i Skanderborg og slutter på Justesen Plæne i Randers - <http://www.tourdegudenaa.dk/>
- GudenåExplorer - kobler udemotion med den gode historie. Gennemføres i 2012 fra lørdag den 12. maj til søndag den 20. maj - <http://www.gudenaa-explorer.dk/>
- Mosstock musikfestival for amatørbands – 1. weekend i august hvert år – <http://www.mosstock.dk/>
- RYST – natur- og kulturfestival sommeren over i Ry. Gennemføres i 2012 i juni, juli og august - <http://www.ryst.dk/>
- Himmelbjergløbet – traditionsrigt motionsløb siden 1965. Gennemføres i 2012 den 28. oktober. http://www.silkeborgif.dk/user/?klub_id=2356&sport=0&hold=3510
- Himmelbjergets Børnefestival afholdes i sommerferien – <http://www.visitskanderborg.com/danmark/da-dk/menu/turist/begivenheder/himmelbjergets-boernefestival/himmelbjergets-boernefestival.htm>
- Landslejre hvert 4. år på FDF Friluftscenter Sletten – sidst afholdt i 2011

Børnefestival på Himmelbjerget trækker hvert år tusindevis af børn

- Hede Rytmer, Indelukket Silkeborg. Gennemføres i 2012 den 2. juni – <http://www.silkeborg.dk/default.asp?o=31&calmonth=13902>
- Silkeborg Ildfestregatta - traditionsrig regatta afholdt første gang i 1899 - afholdes hvert 3. år næste gang 2014 - <http://www.ildregatta.dk/>
- River Boat Festival - sidste weekend i juni - <http://riverboat.dk>
- Tange Sø Folk Festival - folkemusik festival. Gennemføres i 2012 den 18. august - <http://www.tsfolkfestival.dk/>
- Busbjergspillene - traditionsrige friluftsspil siden 1946 - Gennemføres i 2012 i perioden 21. juni 2012 til og med søndag den 1. juli - <http://busbjerg.dk/>
- Randersugen - Gennemføres i 2012 i perioden 10.-19. august - <http://www.randersugen.dk/>
- Randers Open Water - svømmetur fra Nørreåen ved Fladbro til Randers Regnskov. Gennemføres i 2012 den 23. juni - <http://www.svoem.org/Discipliner/Aabent-vand/Enkelt/?id=57>
- Roklubberne kapsejlsbegynder i Randers Fjord og sejler ind til motorvejsbroen og vender
- Julebelysning på broen og Vasen ved Randers
- Løgstrupgrunden - nyt parkområde - beachfestival. Her afholdes EM i Beach-håndbold 2013 - <http://www.dhf.dk/Randersers/Page.aspx?pagelid=954981d7-0909-40ea-8bd7-0385ed9a75ad&articleid=6e52e259-12a1-46c5-8196-3093e9d4062f>
- Fladbrøbet den 5. marts 2012 og Flodmarathon den 10. april 2012 på digerne og ind i byen med midlertidige præmte over åen - <http://www.atletikkensvenner.dk/>
- Fjordens og kystens dag den 20. maj 2012 - <http://www.visitranders.com>

Tour de Gudenå havde i 2011 600 tilmeldte kajakroere – største deltagerantal over 1.100. Foto: Lars Nygaard

Bjønstjerne Bjørnson på Himmelbjerget i 1892. Ry Lokalarkiv.

Festspil og folkemøder

Mange steder i Danmark har der været traditioner for festspil og folkemøder i naturen. Steen Steensen Blicher var den første, der kaldte til folkemøde på Himmelbjerget i 1839, og fra 1854 er der holdt grundlovmøder på Himmelbjerget. Man fulgte trop på f.eks. Skamlingsbanken i 1843, Frøbjerg Bavnehøj på Fyn i 1912 og på Busbjerg i 1945.

Rækken af ministre og højskolefolk, som har talt på Busbjerg siden 1945 er lang. Og i 1946 begyndte Busbjergspillene, som har gjort stedet kendt. Fra prøverne til Skatteøen, 2012. Foto: Steen Talmark

Aktive borgere, interessegrupper etc.

Mange steder langs Gudenåen har aktive borgergrupper sat sig for at stå i spidsen for lokal udvikling gennem arbejde med lokale projekter.

Det skaber mulighed for at frigøre lokale kræfter – ikke blot ved formulering af projekter og fremskaffelse af finansiering, men også ved selve udførelsen, som det bl.a. er beskrevet om grønne partnerskaber side 17 og 18.

Blandt de lokale borgergrupper, der er omtalt i forbindelse med udarbejdelsen af denne registrant kan nævnes:

- Aktive borgere omkring Hammer Lejrskole
- Tørring Håndværker- og Borgerforening, Fonden Gudenåcentret
- Lokalråd i Uldum, Ølholm og Aale-Hjortsvang
- Uldum Kær Naturlaug
- Nordvestgruppen, Voervadsbro
- Alken Borger- og Aktivitetsforening
- Borgerforeningen i Gl. Rye
- Alling Beboerforening
- Lokalrådene Kløverbyerne og Sejs-Svejbæk
- Gjern Natur
- Grundejerforeningerne i Pramdragerparken og Teglgårdsparken
- Gang i Tange
- Ans Borgerforening, Ans Lokalråd
- Bjerringbro Udviklingsråd
- Gudenådalens Hjemstavnsforening (Busbjerg)
- Langå Miljøgruppe

LAG – Lokale Aktionsgrupper

I forbindelse med udvikling af landdistrikter er der nedsat lokale aktionsgrupper landet over i de kommuner, hvor der kan opnås EU-støtte under landdistriktsprogrammet til lokale projekter. Danmarks kommuner er inddelt i yder-, land- og mellem-

Torvehallen, Voervadsbro – Voervadsbro Torvehal er en moderne gårdbutik, der har samlet et bredt udvalg af forskellige kvalitetsprodukter fra leverandører i lokaleområdet.

kommuner, hvor man i varierende grad kan opnå EU-støtte til projekter. I bykommuner, kan man ikke opnå støtte. I Gudenåsammenhæng er Skanderborg Kommune by-kommune. I alle de øvrige Gudenå-kommuner er der nedsat Lokale Aktionsgrupper, der er organiseret som foreninger.

De Lokale Aktionsgrupper indstiller projekter til støtte. Støtten administreres af NaturErhvervstyrelsen.

En række projekter langs Gudenåen har opnået støtte gennem den lokale LAG:

- Aktivitetsplads ved Hammer Lejrskole
- Opbygning af landsbysmedje på Hjortsvang museum

- Nyt liv i Uldum Kær, formidling og adgang
- Etablering af naturareal til fællesaktiviteter i Vestbirk
- Voervadsbro Torvehal
- Rasteplass og anlægsbro for turister ved Tange Roklub
- Formidling af og fokus på landdistrikts lokalområde, Foreningen "Gang i Tange".
- Bro over Gudenå ved Kællinghøl, Bjerringbro
- Bekæmpelse af Signalkrebs i Alling Å
- Johannesberg Shelter og Lejrplads
- Cykel og gangbro over Nørreå
- Flere overnatningsmuligheder på Fladbro Kro
- Randers som Lystfiskerdestination – flydende fiskeplatforme
- Publikation om Landsbyer og Friluftoplevelser i Randers

Lystfiskeri

Gudenåen byder idag på store og varierede muligheder for fiskeri, og lystfiskerforeningerne arbejder på yderligere at fremme mulighederne. Det sker bl.a. gennem initiativer til at fjerne spærringer i vandløb og foretage vandløbsrestaureringer, etablere gydepladser m.v.

Blandt lystfiskerforeningerne langs Gudenåen kan nævnes:

- Horsens og Omegns Sportsfiskerforening
- Brædstrup og Omegns Sportsfiskerforening
- Fiskeriforeningen Gudenaa
- Skanderborg Lystfiskerforening
- Silkeborg Fiskeriforening
- Bjerringbro og Omegns Sportsfiskerforening
- Langå Sportsfiskerforening
- Randers Sportsfiskerklub

Vinder af Fiskeriforeningen Gudenaa's sandartpræmiere

Præmielaks. Foto: VisitRanders

Gudenåsammenlutningen består bl.a. af lokale lystfiskerforeninger langs Gudenåens nedre strækning (de 4 sidstnævnte ovenfor).

Gudenåsammenlutningen samarbejder med Randers kommune og Dansk Center for Vildlaks om udsætning af laks i Gudenåen.

Danmarks Center for Vildlaks er en erhvervsdrivende fond, der har til formål at arbejde for bevarelse og ophjælpning af laksefisk. Dette opnås hovedsageligt gennem vandløbsrådgivning, opdræt og udsætning af fisk. Viborg, Randers og Favrskov Kommuner har støttet udsætningen af laks i Gudenåen.

